mediatè opponitur viſui, non autem privationi cæcitatis ex dictis loc. citat. in Phyſic. unde tota hæc quæſtio hactenus controverſa de natura, & qualitate negationis, per quam ſolet unitas explicari, præcipuè locum habet in ſententia negante unitatem dicere quid poſitivum, in noſtra enim ſententia, quæ unitatem ponit in aliquo poſitivo, & diviſionem in ſola negatione, & privatione unitatis, nulla talis negatio ſequitur unitatem, quæ immediatè excludat diviſionem, ſed potius diviſio immediatè excluditur per ipſam poſitivā formalitatem unitatis. Quia tamen etiam in ſententia ſtatuente unitatem in aliquo poſitivo, nequit unitas explicari, niſi per negationem diviſionis, ideo de ipſa nos quoque loquimur, & diſputamus, perindè ac ſi foret aliqua negatio, quæ verè ex natura rei ipſam formalitatem poſitivam unitatis conſequeretur, ſicut calorem in ſubjecto conſequitur negatio frigoris, albedinem nigredinis, &c. ut explicatum eſt ſupra num.62.

120 Quæres, an conceptus, per quem explicatur unitas tranſcendentalis, ſit abſolutus, vel reſpectivus. Reſpondet ex Mairon. 2. diſt. 24. quæſt. 2. concluſ. 4. quod ſi ſermo ſit de unitate ſecundum id, quod à parte rei importat; nec eſſe abſolutam, nec reſpectivam formaliter loquendo, utrumque tamen permiſſivè, nimirum abſolutam eſſe in ente abſoluto, & reſpectivam in reſpectivo, & ratio eſt, quia unitas cum ſit adæquata entis paſſio, debet eſſe ejuſdem latitudinis, & præciſionis cum ipſo, cum igitur ens in ſua communitate ita ab inferioribus ſuis præſcindat, ut formaliter nec abſolutum ſit, nec reſpectivum, idem pariter de unitate dicendum, aliiſque ejus paſſionibus; undè cum quæritur an conceptus unitatis, veritatis, vel bonitatis importet quid abſolutum, vel reſpectivum, quæſtio non procedit de illo, quod à parte rei important hujuſmodi paſſiones, quia ab utraque ratione præſcindunt formaliter, ſicut, & ipſum ens, ſed procedit de illo ſecundum quod explicantur à nobis, & in propoſito de unitate dicendum, quod ſi unitas explicetur per negationem diviſionis in ſe modo jam declarato, tunc ejus conceptus magis eſt abſolutus, quam reſpectivus; at ſi explicatur per indiviſionem à ſe, & diviſionem ab alio, potius eſt reſpectivus, quia hujuſmodi conceptus haberi nequit ſine expreſſo ordine ad aliud.

QUÆSTIO VI. De Veritate.

An detur Veritas in rebus diſtincta à veritate cognitionis, quæ ſit paſſio entis, & quid ſit.

121 HActenus de unitate egimus, nunc de veritate agendum quæ erat altera entis paſſio, quæ dici ſolet veritas rei ſeu in eſſendo, ut contradiſtinguatur à veritate cognitionis, ac in repræſentando, de qua ſufficienter tractatum eſt in Logica diſputat. 10. quæſt. 2. & ſeq. & ſicut in præcedentibus, quamvis nemo ſit, qui diſcernere nequeat inter unum, & multa, inter unum hominem, & plures, attamen valdè inſudatum eſt in indaganda entis unitate, ejuſque formalitate, & explicatione; ſic pariter in propoſito quamvis nullus ſit adeò bardus, & vecors, qui inter hominem verum, & pictum diſcernere non valeat, inter aurum verum, & auricalcum, tamen valdè difficile eſt indagare veritatis exiſtentiam in rebus, ejuſque explicare formalitatem. Proponitur ergo quæſtio quoad an ſit: & quoad quid ſit. Et quidem ultra veritatem cognitionis, & in repræſentando, dari quoque veritatem in rebus, quæ dicitur in eſſendo, eſt omnium ſententia concors; ſed difficultas eſt, an hæc veritas rerum, & in eſſendo ſit diſtincta à veritate repræſentativa, an potius ſola denominatio extrinſeca ab illa in res ipſas derivata. Prima, & communis ſententia aſſerit veritatem in eſſendo, quæ eſt paſſio entis, in rebus intrinſecè, & formaliter reperiri, itaut per formam intrinſecam veræ dicantur, & non per ſolam extrinſecam denominationem deſumptam à cognitione vera, quam cauſare poſſunt, ita Suarez diſp.8.ſect.7.nu.4. Bannes 1.p.qu.16.art.1. Fonſec.4.Met.cap.2. qu.6.ſect.7. Soncin.6.Met.qu.17. Javell.de Tranſcend.cap.5. Averſa q.6.ſect.1.& 6. Meuriſſe 2.lib.Met.cap.3.q.3. Paſqual.diſp.65. ſect.4. Smiſinch.tract.3.de Deo uno diſp.1.nu.42. Ovvied.cit.punc.3.& alij paſſim. Oppoſita ſententia docet res non eſſe veras formaliter, & intrinſecè veritate ſe tenente ex parte ipſarum rerum, ſed veritatem hoc modo ſolum intellectui convenire, res autem ipſas dici veras denominatione quadam extrinſeca ab eadem veritate intellectus eo quod cauſant veram ſui cognitionem in intellectu, ſicut medicina non eſt formaliter, & intrinſecè ſana, ſed forma ſanitatis ſolum eſt in animali à qua ipſa medicina denominatur ſana, tamquam cauſa ſanitatis; ita Vaſquez 1. p. diſp.77. art.4. pro qua refert Hervæum quol.3.art.2. Durand.1.diſt.19.qu.5.& 6. & Henricum in ſumma qu.3. art.3. & 4. Cajet 1.p. qu.16. art.6. Valentia quoque in eam inclinat tom.1.diſp.1.qu.16. punc.1. Hurtad. diſt.7. Metaph.ſect.1.§.16. Arriaga verò diſp.1. Metaph. ſect.5. ſubſect.2. fatetur quidem hanc veritatem eſſe rebus intrinſecam, ſed addit habere neceſſariam connexionem cum poſſibilitate cognitionis, itaut ſi impoſſibilis eſſet veritas cognitionis, impoſſibilis quoque foret veritas tranſcendentalis in rebus.

122 Circa autem quæſt. quid eſt, longè major adhuc eſt opinionum varietas. Aliqui enim negant veritatem tranſcendentalem dicere quid poſitivum reale enti ſuperadditum, & præſertim ab ipſo ex natura rei diſtinctum, & volunt quod importet vel ſolam denominationem extrinſecam à veritate cognitionis in ipſa res derivatam, & ſic conſequenter diſcurrunt Auctores citati pro ſecunda ſententia in primo puncto quæſt. propoſito. Alij volunt quod formaliter quid negativum dicat, & præſertim conſiſtat in negatione entis ficti, & apparentis, ita quod ens verum formaliter ſit illud, quod non eſt fictum, nec apparens, undè dici ſolet verum aurum ad differentiam auricalchi, quod apparet aurum, & non eſt, dicitur verus homo ad differentiam hominis picti, qui apparet homo, & non eſt; pro qua opinione citatur Aureol.1.diſt.13. qu.3. & aliqui eundem dicendi modum ſectantes volunt potius importare negationem cujuſcumque extranei à natura rei, & eſſe ſegregationem, & depurationem cujuſlibet entis, à quocumque ſibi extraneo poſitivo, vel negativo, quo ſenſu dicitur verum aurum, quod eſt ab omni Scoria purgatum, & defæcatum, & in hoc ſenſu videtur idem Aureolus explicaſſe veritatem entis 1. diſt.19. par.3.art.2.propoſ.2. Alij volunt eſſe relationem aliquam rationis, illam nimirum relationem conformitatis, quam res omnes concipimus habere ad intellectum, quatenus ſunt intelligibiles, quæ opinio tribuitur Durand.1.diſt.19.qu.1. Molinæ 1.par.qu.16.diſp.2. Fonſecæ 4.Met.cap.2.qu.6.ſect.2. à quo non multum diſtat Averſa qu.6. ſuæ Phil.ſect.3. 4. & 5. Qui verò concedunt veritatem pro formali dicere quid reale, & poſitivum, adhuc diviſi ſunt, nam Thomiſtæ tam antiqui, quam Recentiores apud Blaſium à Concep. diſp.22. Met. q.1. communiter aſſerunt veritatem tranſcendentalem conſiſtere formaliter, & primario in quadam reali, & abſoluta proprietate diſtincta ratione ratiocinata à conceptu entis, per quam ens concipitur formaliter conforme intellectui divino, ſeu ideæ, & exemplari in intellectu divino exiſtenti, ita Capreol.1.diſt.19. qu.3.art.1. Soncin.6.Met.qu.17. Javell.tractat. de tranſcend. cap.5. Ferrar.1.contra gentes capit.59.& 60. Bannes, & Zumel 1.par.q. 16.art.3. ubi paſſim alij Thom. & Navaret.controv.72.§.3. ac Paſq. tom.2.Met.diſp.66.ſect.3.num.6. Alij, ut Suar.diſp.8.Met.ſect.7. n.25. quem ſequuntur Hurtad.ſupra cit.nu.17.& Ovvied. nu.4.& Recentiores quamplures, ajunt veritatem dicere ipſum eſſe rei reale, atque nihil ſuperaddere, connotare tamen conceptum intellectus, cui conformetur ex eo, quod per ipſum repræſentatur, hanc autem conformationem non eſſe neceſſariò actualem, quamvis poſſit eſſe, ſed ſufficere aptitudinalem, undè formaliter veritas dicit illam aptitudinalem conformitatem, quam res habent reſpectu cognitionis, à qua intellectui repræſentari poſſunt, quam etiam ſententiam omnes ferè Scotiſtæ ſolent paſſim docere, cum hoc tamen quod volunt illum conformitatis reſpectum eſſe realem, & ex natura rei ab ente formaliter diſtinctum, illique ſuperadditum ita Smiſinch. tract.3.cit.qu.2.nu.40. Vulpes tom.1. par.1. diſp. 10.art.1.& 2. Faber de Penit.diſp.9.nu.49. Poncius to.3.diſp.19. ſui Curſus qu.3. Alij verò licet gratis concedant veritatem in conformitate conſiſtere, non tamen in conformitate ad intellectum, ſed potius in conformitate ejuſdem rei ad ſua principia, itaut eo ſolo titulo aliquid verum ſit, quia habet vera, & ſolida principia ejus, quod debet eſſe, ſic dicimus verum aurum, quod habet principia legitima auri, ita ex noſtris Meuriſſe lib.2. ſuæ Meta. cap.3. qu.3. Alij tamdem varias aſſignant Veritatis acceptiones, juxta quarum varietatem varias aſſignant veritatis formalitates, atque ideò dicunt hanc eſſe quæſt. de ſolo nomine, ita diſcurrit Arriag. diſp.1. Met.ſect.5. ſub ſect.1. & Bonetus noſter lib.5. ſuæ Met. cap.2.

123 Antequam ad articulos quæſtionis reſolutivos accedamus, advertendum eſt falſum eſſe quæſtionem propoſitam de Veritate eſſe de ſolo nomine, quamvis enim variæ, ac multæ ſint veritatis acceptiones, ut videre eſt apud Meuriſſe lib.2. ſuæ Met.c. 3. part. 2.q.1.& Paſqualig. diſp.65.ſect.1. Fatentur tamen omnes hìc eſſe ſermonem de veritate communiſſimè accepta, quæ in univerſum omnibus, & ſingulis convenit rebus, ut entis propria, & adæquata paſſio. Neque ſunt diſtinctæ, aut diverſæ Veri acceptiones, quas refert Ariag. dum in una acceptione inquit illud dici verum, quod non eſt fictum, vel apparens, & in alia verum accipi, quatenus ſignificat id, quod eſt conformabile cum conceptu ipſius id eſt quod ita eſt, ut concipitur, vel poteſt concipi, imò potius ſunt ejuſdem Veri tranſcendentis variæ notiones, ac definitiones, juxta varias opiniones de ejus quidditate, ac formalitate. Et certè Auctores relati, quorum aliqui volunt veritatem in ſola negatione conſiſtere nimirum fictionis, & apparentiæ, alii verò in illa conformabilitate ad intellectum, dum ita loquuntur, ſanè omnes veritatem in eadem acceptione ſumunt, nimirum prout eſt veritas rerum, & adæquata entis paſſio, ergo non eſt de ſola voce contentio, quæ conciliari poſſit juxta diverſas Veri acceptienes, ut ajebant Bonet. & Arriag. ſed eſt contentio de re, quid nimirum ſignificetur per id, quod dicitur ens eſſe verum, hoc eſſe verum, aurum, & non falſum, hunc verum hominem, & non fictum, & quomodo explicari debeat, an ſcilicet per negationem apparentiæ, & fictionis, an per conformabilitatem ad intellectum, vel alio modo.

ARTICULUS I.

Datur veritas in rebus diſtincta à veritate repræſentativa, quæ eſt paſſio adæquata entis.

124 COnclusio hujus articuli eſt communiter recepta in omni ſchola, & probatur quoad omnes, & ſingulas partes, & quidem primò, quoad veritas nedum in intellectu detur, ſed etiam in rebus docet Scot.6.Met.qu.3.& 4. diſt.49. qu.4. propè finem quæſt. & noſter Alenſis 6. Met. propè finem libri, ubi hanc examinat quæſt. & Ariſt. ipſe pluribus in locis, nam 2. Metaph.4. inquit, *ut ſecundum eſſe unumquodque ſe habet, ita ſecundum veritatem*, quibus verbis indicat veritatem ſe tenere ex parte rerum, quam inquirere, & ſpeculari debemus; idem habet 4. Met. text. 21. & 22. & lib.5.text.34. inquit *res itaque falſæ ſunt, eo quod non ſunt*, per hoc indicans res eſſe veras eo ipſo, quod ſunt, quæ eſt veritas entis, & 6.lib.text.8. ait ens eſſe, quod verum eſt, & non ens falſum; idem etiam docuerunt SS. Patres, nam Aug. libr.2. ſoliloq. cap.5. definit verum eſſe id, quod eſt, & D. Anſel. Dialog. de verit. cap.7. hæc habet verba *eſt igitur veritas in omnibus, quæ ſunt eſſentia*; neque dicas per has auctoritates probari ſolùm veritatem eſſe in rebus fundamentaliter, & cauſaliter, quatenus formalem veritatem de ſe ipſis cauſare poſſunt in intellectu, non autem ſubjectivè, & formaliter. Non inquam, id dicas, nam auctoritates iſtæ exprimunt res ita ſe habere ſecundum veritatem, ſicut ſecundum eſſe, adeò ut in rebus entitas, & veritas omninò inter ſe proportionentur, cum igitur in rebus reperiatur entitas ſubjectivè, & formaliter, non autem tantùm cauſaliter, & fundamentaliter, ſic pariter de veritate dicendum. Tum quia ex hoc ipſo, quod res ſeipſas manifeſtare poſſunt intellectui cuicumque, ſicuti ſunt, dici debent formaliter veræ, nam in tali virtute manifeſtativa conſiſtit formaliter veritas in eſſendo, quæ dicitur paſſio entis, ut conſtabit poſtea explicando rationem veritatis, undè illa veritas, quam contrarij appellant cauſalem, & fundamentalem, re vera formalis appellari debet, quia ſubjectivè reperitur in rebus, & non tantùm cauſaliter.

125 Deindè probatur ratione, nam nomen veritatis talem habere poteſt ſignificationem, ſecundum quam non de ſola cognitione dicatur, ſed etiam de rebus ipſis; immò de facto in tali ſignificato uſurpari ſolet, ut denominationem veri etiam rebus ipſis formaliter tribuamus, nam quem colimus verum Deum appellamus, ut à falſis ſeparemus, & verum dicimus hominem, ut diſtinguamus à picto, & verum, ut ſecernatur à falſo, & apparenti. Nec rurſus dicas hanc denominationem rebus tribui tantùm cauſaliter ſicut denominatio ſanitatis cauſaliter tantùm convenit medicinæ, non autem formaliter, & ſubjectivè. Nam, ut dixi, in tali ſignificato poteſt veritas uſurpari, in quo rebus etiam ipſis formaliter conveniat, ut poſteà patebit explicando rationem veritatis, quod de ſanitate dici non poteſt, quę cum formaliter in quatuor humorum debita temperie, & adæquatione conſiſtat, non habet undè formaliter, & ſubjectivè in ipſa medicina reperiri poſſit, at veritas in tali adæquatione conſiſtit, quæ nedum cognitioni, ſed etiam rebus ipſis adaptari poteſt formaliter, & ſubjectivè; ſi enim cognitio ideò dicitur formaliter vera in repræſentando, quia adæquatè exprimit rem, ſicut eſt, & in tali adequatione, & conformitate veritas ejus formaliter conſiſtit, ſic res è contra formaliter, & ſubjectivè veræ dicentur in eſſendo, quia ſunt conformes cognitioni, & ſuimet expreſſivæ, & manifeſtativæ ſicuti ſunt à parte rei; cumque adæquatio, & conformitas ſit denominatio mutua ex parte utriuſque extremi, ſicut ſimilitudo inter duo ſimilia, nulla eſt ratio cur unum extremum denominet formaliter, & ſubjectivè, aliud verò non niſi cauſaliter, & fundamentaliter, & ſi valet dicere, cognitio eſt conformis rei, quam exprimit, ergo eſt formaliter vera; ſic è contra arguere valebit, res eſt conformis cognitioni in eſſendo, ſeu ita ſe habet à parte rei, ſicut per cognitionem exprimitur, ergo eſt formaliter vera. Conf. quia cognitio dicitur formaliter vera, quia eſt commenſurata objecto, at commenſuratio ex ſua intrinſeca ratione eſt mutua, ut conſtat ex quantitatibus, ergo ſicut commenſuratio ſe tenens ex parte cognitionis denominat eam formaliter veram in repræſentando, ita è contra commenſuratio ſe tenens ex parte objecti denominabit illud formaliter verum in eſſendo.

126 Quod ſi veritatem per talem conformitatem inter rem, & cognitionem explicare non placeat, ſed potius per conformitatem ejuſdem rei ad ſua principia conſtitutiva, itaut menſura veritatis & falſitatis non aliundè ſumatur, quam ex ipſo eſſe, quod res participant, verè vel apparenter, abſque ullo reſpectu ad cognitionem, quam de ipſis res cauſare valent, ſi, inquam, veritas ita ſumatur, adhuc evidenter oſtenditur res eſſe veras formaliter, & ſubjectivè, non autem ſolam cognitionem; ſicut enim cognitio ſecundum hanc viam dicitur vera, quia omnia habet principia requiſita ad hoc, ut ſit imago expreſſiva talis objecti, ſic etiam objectum habet ſua principia intrinſeca, quibus conſtituitur, & hæc ſunt rectè inter ſe ordinata ſecundum debitam menſuram, itaut conſtituant illud ipſum eſſe, quod debent conſtituere; ſi ergo principia cognitionis intrinſeca debitè commenſurata veritatem fundant ipſius quoad eſſe cognitionis, ſic pariter è contra principia objecti, cum ſint debito modo commenſurata, fundabunt veritatem objecti quoad tale eſſe formalem, & ſubjectivam; undè quocumque modo ratio veritatis aſſignetur, conſtabit ſemper denominationem veri formaliter quoque, & ſubjectivè rebus ipſis convenire.

Denique probatur ab oppoſito, quia entia rationis; ut chimęra, & hircocervus, dicuntur entia ficta, & falſa non præciſè quia eorum falſitas ex ipſo actu cognitionis attendatur, ſed itaut falſitas ſe quoque teneat formaliter ex parte talium entium rationis, ergo ex oppoſito entia realia quoque dicentur vera veritate ſe formaliter tenente ex parte ipſorum, & non tantùm ex parte cognitionis. Conſequentia patet, quia oppoſitorum eſt eadem ratio in ſua linea, undè ſi in uno negatio eſt cauſa negationis, in alio erit affirmatio cauſa affirmationis; Probatur aſſumptum, quia entia rationis ideò cenſentur falſa formaliter, & intrinſecè, quia ex ſeipſis implicant, & ſunt impoſſibilia, nec participant eſſentialia vera conſtitutiva alicujus entis; ergo è contra quia entia realia ſunt ſeipſis formaliter poſſibilia, & participat eſſentialia conſtitutiva entis realis, erunt ſeipſis formaliter vera, & veritas formaliter reperitur in rebus.

127 Secundò principaliter, quia concedi poſſet res quoque ipſas denominari utique formaliter veras, ſed veluti per denominationem extrinſecam à veritate intellectus, & cognitionis; Probatur adhuc per ſe, & directè ex parte ſua tales denominari per denominationem intrinſecam; Probat autem concluſionem quoad hanc partem Poncius loc. cit. ſcilicet quod veritas non ſit denominatio tantùm extrinſeca in rebus, quia poſſe concipere rem hoc modo non eſt denominatio extrinſeca intellectui, ſed intrinſeca ſecundum omnes, ergo nec poſſe concipi eſt denominatio extrinſeca rei conceptibili. Hæc tamen ratio non valet, nam qui negant veritatem formaliter conſiſtere in ipſa rei conceptibilitate, etiamſi conſequentiam concedant, non convincuntur, & concedentes conſiſtere veritatem in rei conceptibilitate negabunt conſequentiam, quia ens rationis poteſt concipi, & tamen poſſe concipi in ipſo non dicit intrinſecam denominationem, ſed extrinſecam tantum, cum non prius habeat eſſe intelligibile, quam intellectum, & intantùm dicatur poſſe concipi, quatenus potentia intellectiva valet illud effingere, ut dictum eſt in Log. diſput. de ente rationis. Deindè idem probat Averſa cit.quæſt.6.ſect.7. quia cum veritas ſit conformatio intellectus, & rei, indè ſequitur veritatem formalem aſſignari poſſe tam ex parte rerum, quam ex parte intellectus, quia conformitas eſt denominatio mutua ex parte extremorum, quæ fuit ratio D.Th.1.par. qu.16. art.1. Sed hanc rationem ſolvit Vaſquez cit.diſp.77. in fine, nam cum definitur veritas, quod ſit conformatio, ſeu convenientia intellectus cum re, non eſt ita accipienda definitio, ut hæc conformatio ſit ex utraque parte nempe intellectus cum re, & rei cum intellectu, ſed hoc intelligendum eſt dumtaxat ex parte intellectus, ex parte verò objecti intelligenda eſt illa conformatio per denominationem tantum extrinſecam, quod & Hurtad. conformat ex Ariſt. cap. ad aliquid, ubi ait potentiam dicere relationem ad objectum, non è contra; quare hæc ratio ad ſummum probat veritatem in hac ſignificatione res ipſas quoque formaliter denominare poſſe, & ad hoc præciſè probandum etiam à nobis nu.125. adducebatur, non tamen probat id contingere per denominationem intrinſecam. Rurſus id probat Arriag.diſp.1. Met.n.107. nam objecta ex ſua intrinſeca natura petunt cognoſci poſſe, ergo intrinſecè ſunt cognoſcibilia, & intelligibilia, & non tantum per denominationem extrinſecam à potentia, conſequentia patet, & probatur aſſumptum, nam ſi ex intrinſeca natura non peterent poſſe cognoſci, non illis fuiſſet data à natura virtus productiva ſpecierum, vel ipſarum cognitionum, quibus cognoſcantur, ejuſmodi enim virtus in objectis reperta denotat objecta de ſe inclinari, & ordinari, ut cognoſcantur, neque id illis eſſe omninò extrinſecum, & accidentale. At neque iſta ratio convincit, ultrò enim concedi poteſt virtutem illam cauſandi ſpecies, & cognitionem eſſe perfectionem objectis intrinſecam, hinc tamen non ſequitur quod vera intrinſecè dicantur per illam, nam etiam in medicina datur virtus intrinſeca cauſandi ſanitatem, & tamen ratio ſanitatis in illa eſt extrinſeca, ita hanc rationem impugnare videtur Suarez diſp.8. Met. ſect.7.nu.20. Hæc tamen impugnatio revinci poteſt ex eo, quod dicebamus ſupra nu.125. non eandem prorſus currere paritatem de veritate, & ſanitate, quia ſanitas formalis, & intrinſeca in tali conformitate, & adæquatione conſiſtit, quæ in medicina reperiri non poteſt, ſed tantùm in animali, nimirum in adæquatione humorum, at veritas in tali adæquatione conſiſtit, quæ nedum in cognitione, & intellectu, ſed etiam in rebus ipſis formaliter, & ſubjectivè reperiri poteſt, ut infra conſtabit explicando rationem veritatis. Melius itaque ex eo impugnari poteſt ratio Arriag. quod omne ens reale eſt intrinſecè intelligibile, & tamen non omne eſt productivum ſpecierum, & cognitionis, nam ex dictis diſp.6. de Anim. qu.6. arti. 1. dantur quædam entia realia, quæ ſunt objecta tantum terminativa cognitionis, & non motiva potentiæ, quemadmodum relationes, ergo per hoc non benè explicatur, & aſſignatur intrinſeca intelligibilitas in quocumque ente.

128 Aliter proindè id etiam probat Ovvied.contr.3.punc.3.n.15. quia ens formaliter, ut ens, terminat cognitionem ipſo tantum terminativè ſe tenente ex parte objecti, ergo ſecundum propriam formalitatem entis attingitur cognitione, quam terminat eademmet formalitas entis in ſeipſa, ergo in ſeipſa, & per ſeipſam eſt capax terminandi hanc cognitionem, ſeu paſſivè cognoſcendi, ſicut color eſt capax terminandi viſionem, & videndi paſſivè, quam capacitatem habet per ſeipſum, quam non habet Angelus, vel alia ſubſtantia ſpiritualis, ideò dicimus primas qualitates, & ſubſtantiam ſpiritualem, & reliqua objecta, quæ non ſunt lux, aut color videri non poſſe, quia ſunt objecta improportionata potentiæ viſivæ. Neque hæc ratio eſt concludentior alijs, nam quando etiam tota concederetur, negabunt adhuc contrarij illam capacitatem dicere quid intrinſecum in objecto, & dicent in hoc præciſè conſiſtere, quod tale objectum poſſit terminare actum talis potentiæ circa ipſum, & in hoc præciſè fundari proportionem, vel improportionem objecti ad potentiam, quod contineatur intra ſphæram activitatis potentiæ, vel non contineatur, & activitas potentiæ ad illud non extendatur, & ſic Angelum, & primas qualitates videri non poſſe, non quia habeant quid intrinſecum viſioni repugnans, ſed quia activitas potentiæ viſivæ ultra objecta ſenſibilia, & colorata non exten-

extenditur, immò ſi argumentum teneret, nedum probaret denominationem cognoſcibilis, & intelligibilis eſſe enti intrinſecam, ſed etiam denominationem actualem cogniti, & intellecti, nam de tali denominatione totum argumentum formari poteſt, ſicut de illa, ut diſcurrenti conſtabit. Tum quia, hæc ratio Ovuied. præſertim in hoc fundatur, quod intelligibilitas entis non diſtinguitur formaliter ex parte objecti ab ipſa ratione entis, ac proindè eſt ei intrinſeca, quod fundamentum eſſe falſum conſtabit art. ſeq. Alias rationes ad hoc idem probandum congerit Paſqual. diſp. 65. ſect. 4. quas neque convincentes reperio, & ne tempus in caſſum impendatur amplius, refellere non curo.

129 Quare melius probatur cum Suarez loc. cit. veritatem eſſe denominationem intrinſecam in rebus, quia ſola extrinſeca denominatio nequit propriè inter rei proprietates numerari, veritas autem ponitur ab omnibus proprietas entis, ergo non eſt tantum extrinſeca denominatio, major patet, quia proprietas debet ab intrinſeco convenire, non autem ab extrinſeco, ſicut provenit denominatio extrinſeca, & intrinſecè recipi debet in eſſentia, à qua dimanat. Negat majorem hanc Hurtad. cit. §. 15. quia objectum eſſe aptum tali denominationi eſt ens, explicatum per connotationem talis denominationis. At ſic reſpondens Hurt. in noſtram deſcendit ſententiam, quia veritatem, quæ eſt proprietas entis, non amplius in ea denominatione extrinſeca reponit, ſed in aptitudine ad talem denominationem, quæ re vera eſt intrinſeca enti, Vaſquez autem diſp. 77. citat. capit. 5. ingenuè fatetur in ſua ſententia defendi non poſſe veritatem eſſe propriè paſſionem entis. At non deſunt aliæ rationes, quibus adhuc convinci poſſit, nam ſi veritas in rebus eſſet ſola extrinſeca denominatio tam convenire poſſet entibus rationis, quam realibus, quod apud omnes exploratum eſt falſum eſſe; Probatur conſequentia, quia denominatio cogniti, vel cognoſcibilis ex cognitione deſumpta tam cadere poteſt ſuper ens rationis, quam reale. Dices, ita eſſe formaliter, ſed fundamenta harum denominationum aliter convenire entibus realibus, ac entibus rationis. Contra, quæro in ente reali quid dicat fundamentum proximum talis denominationis; vel præciſè dicit ipſam rationem entis, & ſic verum, ut eſt in rebus, non eſſet proprietas entis, ſed ratio ipſa entis; vel dicit aliquam formalitatem ei ſuperadditam, & tunc de iſta quæro an ſit aliquid enti intrinſecum, vel extrinſecum, & ſi dicas eſſe aliquid extrinſecum, redit denuò argumentum. Denique falſitas oppoſitæ ſententiæ ex eo convincitur, quod ex ea ſequitur perfectius ens non eſſe perfectius verum, & omnia prorſus entia æqualis eſſe intelligibilitatis, quod eſſe falſum neminem dubitare exiſtimo ſanæ mentis; Conſequentia deducitur, quia entia realia in ea denominatione, quæ ſumitur ex veritate, & intellectivitate intellectus non poſſunt habere inæqualitatem, nam æquè potens eſt intellectus intelligere ſubſtantiam, ac accidens, relationem, ac abſolutum, & tam vera eſt cognitio, quam habet de ſubſtantia, ſicut illa quam habet de accidente, & nihilominus certo certius eſt perfectioris eſſe intelligibilitatis ſubſtantiam, quam ſit accidens, & abſolutum, quam ſit relatio. Dices id evenire ratione fundamenti talis denominationis, quod eſt perfectius in ſubſtantia, quam in accidente. Contra hoc arguitur, ut paulò antea, percontando quid dicat proximum fundamentum talis denominationis, vel enim præciſè dicit ipſam rationem entis, & ſic intelligibilitas non eſſet paſſio entis, ſed ratio ejus formalis, vel dicit aliquam formalitatem ipſi ſuperadditam, de qua rurſus quæritur, an ſit intrinſeca, vel extrinſeca; recta tamen rationis hujus intelligentia pendet ex dicendis infrà numer. 185. ubi etiam numer. 184. in ejuſdem aſſerti comprobationem adducitur ratio adhuc allatis efficacior.

130 Tertiò principialiter veritatem tranſcendentalem in rebus diſtingui à veritate repræſentativa cognitionis deducitur ex præcedenti; in tantum enim Vaſquez, & alij veritatem tranſcendentem in rebus non diſtinguebant a repræſentativa, quæ eſt propria cognitioni, quia putabant eandem ipſam veritatem denominare intrinſecè, & formaliter cognitionem, extrinſecè vero, & cauſaliter ipſas res, ſicut una ſanitas eſt, quæ intrinſecè animal denominat ſanum, & extrinſecè medicinam ſanam, quæ eſt cauſa ſanitatis; cum ergo probatum ſit veritatem etiam formaliter, & ſubjectivè in rebus ipſis reperiri, & non per denominationem duntaxat extrinſecam, planè ex hoc ſequitur aliam eſſe veritatem tranſcendentalem in rebus ipſis repertam à veritate repræſentativa, quæ eſt propria cognitionis. Deinde hoc ipſum in ipſamet cognitione evidenter oſtenditur, nam datur cognitio vera, & cognitio falſa, ſed non dicitur cognitio falſa, quia quantum ad eſſe cognitionis ſit falſa, nam eſt eſſentialiter cognitio, & habet omnia principia ad cognitionem requiſita, & eſt conformabilis cognitioni, quæ de ipſa haberi poteſt, atque ideò habet verum eſſe cognitionis, quo in ſeipſa vera ſit in eſſendo, ſed ideò eſt falſa, quia non benè repræſentat objectum, nec ipſi in repræſentando adæquatur, ergo in cognitione alia eſt veritas in eſſendo, alia in repræſentando, quia cognitio falſa in repræſentando, vera eſt in eſſendo. Tum quia veritas tranſcendens etiam in ipſa cognitione conſiſtit in conformitate vel ad ſua principia, vel ad aliam cognitionem, quæ de ipſa haberi poteſt, veritas vero repræſentativa convenit cognitioni in ordine ab objectum repræſentatum, cum nimirum illud repræſentat, ſicut eſt, ergo veritas tranſcendens diverſa eſt à veritate repræſentativa, undè cognitio falſa vera eſt tranſcendentaliter, falſa repræſentativè.

131 Quartò tandem quod hæc veritas in eſſendo omnibus, & ſingulis rebus conveniat, ut paſſio entis adæquata, quæ erat extrema concluſionis particula, ſumitur ex Ariſtot. cit. 2. Metaph. text. 4. ubi veritatem tribuit omnibus rebus eo modo quo tribuit eſſe dicens *quare ut ſecundum eſſe unumquodque ſe habet, ita etiam ſecundum veritatem*, per quod innuit neceſſariam connexionem, & adæquationem inter ens, & veritatem, qualis intervenit inter ſubjectum, & paſſionem, & probatur ratione, quia omne ens reale eo ipſo quod eſt ens, eſt verum ens, & non fictum, aut apparens ut ſunt entia rationis; eſt etiam ſuimet manifeſtativum, ſicut eſt cuilibet intellectui, ac denique ſuis principiis conforme, ergo quocumque pacto explicetur veritas tranſcendens, ſemper invenietur ipſam reciprocari cum ente reali, adeout quodlibet ens reale ſit verum, & quodlibet verum ſit ens reale. Conf. veritas exprimit aliquem conceptum ex ipſo conceptu entis conſequentem cum eo convertibilem, & ab eo formaliter, vel ſaltim virtualiter diſtinctum, ergo eſt propria entis paſſio, conſequentia patet ex conditionibus aſſignatis ad veram proprietatem diſp. 4. de paſſionibus entis in communi qu. 1. Probatur aſſumptum quoad ſingulas partes. Quod enim veritas importet conceptum aliquo pacto citrà intellectum ab ente diſtinctum, ex eo probatur, quia conceptus entis non exprimit, niſi comparationem ad eſſe, at conceptus veritatis exprimit ens vel in ordine ad ſuamet principia, vel in ordine ad divinas idæas, vel in ordine ad intellectum cognoſcentem illud, ſicut eſt, juxta varios modos explicandi rationem formalem ipſius Veri, ut ab ente diſtinguitur. Quod etiam iſte conceptus naturali ſequela ab illo dimanet, deducitur, quia eo ipſo quod aliquid eſt, eſt in ſe verum ens, & non fictum, aſſimilationem habet cum ſua idæa, & eſt ſuimet manifeſtativum, & cognoſcibile, ſicut eſt, apud quemcumque intellectum. Et denique eſt iſte conceptus cum ente convertibilis, quia quicquid non eſt ens fictum, & apparens, eſt ens reale, & unumquodque intantum eſt cognoſcibile, inquantum habet de eſſe, & nihil habet eſſe, quod non ſit cognoſcibile, ſicut eſt, & ſuis principijs conforme; quod adhuc magis infrà conſtabit declarando rationem formalem veritatis; hìc enim promiſcuè loquimur, & in confuſo, ut oſtendamus veritatem in omnibus, & ſingulis rebus reperiri, & eſſe propriam, & adæquatam entis paſſionem, quocumque modo formalis ejus ratio aſſignetur, & explicetur, excepto modo explicandi veritatem per conformationem ad divinas idæas; licet enim per talem conformitatem explicari poſſit veritas entis creati, ut ſic, non tamen veritas entis in tota ſua latitudine, ut comprehendit ens creatum, & increatum, quia Deus non eſt ens ideabile, ſeu habens idæam, ut magis infrà declarabitur.

Hinc deprehenditur manifeſtè inconſequentia Blaſij à Concep. qui diſputat. 22. Metaphyſic. quæſtion. 3. probare volens unitatem tranſcendentalem eſſe paſſionem entis adæquatam, probat quod habeat omnes conditiones enumeratas ad propriam paſſionem requiſitas, & in probando primas duas ſupponit veritatem entis formaliter conſiſtere in conformitate, adæquatione, & aſſimiliatione cum divinis idæis, ut ſtatuerat quæſt. prima ejuſdem Diſp. ex communi Thomiſtarum; deindè volens oſtendere tertiam quoque conditionem veræ paſſionis veritati competere reſpectu entis, nempe convertibilitatem, hoc probat, quia unumquodque intantum eſt cognoſcibile, inquantum habet de eſſe, & omne cognoſcibile, eſt verum, & è contra; ubi, ut vides, non amplius rationem formalem veritatis ponit in conformatione cum divinis idæis, ſed in ipſa rei cognoſcibilitate, quod ſtudioſè fecit, licet inconſequenter, ut oſtenderet convertibilitatem veritatis cum ente, ut ſic, communi ad creatum, & increatum; videbat enim quod reponendo rationem formalem veritatis in conformatione cum divinis idæis, non erat veritas cum ente convertibilis in tota ſua latitudine ſumpto, quia non habet Deus conformationem cum aliqua Idæa, ad cujus inſtar ſit factus, vel effectibilis.

In oppoſitum arguitur contra ſingulas partes concluſionis, & Primò, quod non detur veritas in rebus, quæ ſit paſſio entis realis, nam Ariſtot. 6. Metaphyſic. in fine per hoc diſcernit bonum, & malum a vero, & falſo quod bonum, & malum eſt in rebus, verum autem, & falſum in mente tantùm. Tum quia aptam hujus rei rationem affert, S. Thomas 1. part. quæſtion. 16. artic. 1. cum enim bonum pertineat ad appetitum, verum ad intellectum, diverſo modo ſe habent, quia cognitio exercetur circa objectum, prout eſt in cognoſcente, appetitus autem circa rem, prout eſt in ſe, unde infert bonum eſſe in re, verum in intellectu. Conf. falſitas non reperitur in rebus, quia tunc veritas non eſſet paſſio convertibilis cum ente, ergo neque veritas, cum oppoſitorum eadem ſit ratio. Deinde ſi res diceretur vera ex eo præciſè, quod habet ſuum eſſe, tunc ipſæ quoque negationes deberent dici veræ, cum & ipſæ ſuum eſſe habeant, nam & ipſum non ens eſſe non ens dicimus 4. Met. 2. imò ipſa cognitio falſa eſſet vera, quia, & ipſa eſt ens, & actus vitalis intellectus. Tandem veritas eſt adæquatio rei, & intellectus, ubi ergo eſt adæquatio ſubjectivè, ibi eſt veritas, ſed adæquatio eſt ſubjectivè in intellectu, ergo, & veritas. Major conſtat ex communi definitione veritatis ab omnibus aſſignata, probatur minor, res menſurant intellectum, ita quod menſura eſt in re, menſuratum autem in intellectu, & ſic intellectus imitatur rem, non autem res intellectum, ita quod imitatio eſt ſubjectivè in intellectu, non in rebus, hæc autem imitatio, & menſuratio paſſiva idem eſt, quod adæquatio, quia intellectus rebus adæquatur, ergo &c.

132 Ad

132 Ad 1. ex auctoritate deductum ſatis conſtat Ariſtot. ibi loqui de veritate complexa, quæ eſt in compoſitione mentis, & hanc negat eſſe in rebus, imò & in ſimplici apprehenſione, & ait eſſe tantum in compoſitione, & diviſione mentali, ita exponit ibi Doctor, & ſatis liquet ex ipſo contextu, undè etiam Alenſis in eum locum ait ſermonem eſſe de veritate conceptus, non autem de veritate eſſentiæ, quæ propriè reperitur in rebus; nam occaſione illius dicti Ariſt. movet quæſitum, utrùm verum ſit in intellectu, vel in rebus, ad cujus ſolutionem notat duplicem eſſe veritatem, nempe veritatem eſſentiæ, & veritatem conceptus, & hanc inquit in intellectu tantum reſidere, & de ea Philoſophum eſſe locutum, illam verò in rebus aſſerit reperiri ad rationem D. Thom. ait Doctor 4. diſt. 49. qu. 4. prope finem quod tam cognitio intuitiva, quam dilectio ſequens tendit in objectum, ut eſt exiſtens in ſe; cognitio autem abſtractiva, & dilectio ſequens tendunt in objectum habens eſſe cognitum, ideò in hoc non eſt differentia inter intellectum, & voluntatem, quia utraque potentia poteſt tendere in objectum ſuum, ut in ſe, & in objectum, ut habet eſſe diminutum in intellectu. Alio adhuc modo, & ſatis eruditè ad illam Ariſt. auctoritatem, & rationem indè deductam reſpondet Alenſis quæſt. cit. 6. Metaph. propè finem, inquit enim, quod non eſt intentio Phil. quod verum, & falſum omninò ſint in anima, ſed quod non ita opponuntur, ſunt ſicut bonum, & malum, quia bonum, & malum tantùm ſunt in rebus, verum autem, & falſum poſſunt eſſe in rebus, & in anima; pro quo notat, quod aliter eſt de voluntate, aliter de intellectu, quia intellectus eſt aptus natus facere apud ſemetipſum rem ſub entitate diminuta, quæ res apud ſeipſam eſt ſub entitate completa, & ideo propter vim intellectivam res eſt apta nata habere duplex eſſe ſcilicet in ſe, & in intellectu, & ideò propter hoc habet veritatem in ſe, & veritatem in intellectu; appetitus autem non eſt aptus natus facere, quod res aliud eſſe habeat, quam in ſeipſa, undè intellectus eſt motus rerum ad animam ex 1. de Anim. text. 62. hoc eſt, ex hoc quod intellectus eſt, res habet aliquod eſſe in anima, quia intellectus quodammodo omnia eſt ſecundum entitatem diminutam, appetitus aut eſt motus animæ ad res, ut ſunt in ſeipſis; ergo hæc ſunt vera, ipſum verum, quod eſt rerum intellectus, ita eſt in ſeipo, & in re, quod aliquo modo eſt in intellectu ſecundum aliquem modum eſſendi; bonum autem, & malum ſunt in rebus tantum, quia per vim appetitivam non fiunt in anima, magis enim anima per appetitum fit in rebus, quam res in anima, quia per intellectum aliquo modo res fiunt in anima, per appetitum autem anima fit in rebus; hæc noſter Alenſis, & valdè doctè loc. citat. Quia verò hæc ſolutio Alenſis videtur aliquantum à Scoti ſolutione allegata recedere, qui vult Doctori omninò adhærere, videat ipſum in fonte loc. citat. ubi & illum textum ex 1. de Anim. adducit, & explicat, quod nimirum appetitus eſt motus animæ ad rem in ſe, intellectus non ſic, ſed eſt rei ad animam, vel rei, ut eſt in anima; de hoc etiam vide Zerb. 6. Metaph. qu. ult. in fine, & Bargium 1. diſt. 3. qu. 3. propè finem.

133 Ad Conf. infrà conſtabit, quo pacto concedi poſſit falſitas in rebus oppoſita veritati tranſcendentali; ſed quando etiam nullo modo daretur falſitas in rebus, non hinc benè deducitur, neque dari veritatem, ſicut ex eo quod non datur vacuum, vel infinitum in rerum natura, non benè deducitur, neque dari plenum vel finitum; nec rectè quis argueret dicendo in rebus non datur non ens, ergo neque ens, cum autem dicitur oppoſitorum eandem eſſe rationem, planè in alio ſenſu intelligendum eſt, neque Ariſt. unquam dixit oppoſitorum eandem eſſe rationem, cum potius è regione oppoſitas habeant rationes, ſed dixit oppoſitorum eandem eſſe diſciplinam, quatenus ex notitia unius oppoſiti facile devenitur in notitiam alterius. Ad aliam negatur conſequentia quoad primam partem, ſicut enim negationes non niſi abuſivè dicuntur eſſe in rerum natura, ut latè explicatum eſt diſp. 4. Phyſ. qu. 1. art. 1. quatenus non dantur oppoſitæ affirmationes, ita non niſi abuſivè dici poſſunt veræ: undè aliqua negatio ideò verè dicetur in rerum natura reperiri, ut tenebra in aere, cæcitas in oculo, quatenus verè in aere non eſt lumen, in oculo non eſt viſus, & ſic beneficio dumtaxat formæ negatæ poteſt veritas aliquo pacto tribui negationibus, quoad aliam partem de cognitione falſa patet ex dictis num. 130. duplicem veritatem in cognitione conſiderari poſſe ſcilicet veritatem eſſentiæ, quia in ſeipſa vera eſt juxta ſua eſſentialia, & veritatem conceptus, quæ illi convenit in ratione repræſentationis in ordine ad objectum, cui dicitur conformis; prima eſt veritas realis ab ea prorſus inſeparabilis, altera vero veluti intentionalis, quia prima convenit rei in eſſendo, altera in repræſentando, & quia contingere poteſt, quod cognitio aliqua non ſit conformis objecto, & adhuc in ſe veram habeat eſſentiam cognitionis, ideò hę veritates in cognitione interdum ſeparari poſſunt adeout remaneat prima ſine ſecunda ſcilicet veritas realis & in eſſendo ſine veritate intentionali, & in repræſentando, & ita contingit in cognitione falſa, quod cum habeat eſſentialia cognitionis eſt vera in eſſendo, ſed cum ſit difformis objecto, quod repræſentat, non eſt vera in repræſentando, & ſic eandem cognitio eſt ſimul vera, & falſa, vera quoad veritatem eſſentiæ, & falſa falſitate repræſentationis. Ad ult. reſpond. Alenſis loc. cit. quod dupliciter peccat argumentum, primo quia non loquitur de omni veritate, ſed de veritate conceptus ſolum, quæ quidem eſt adæquatio conceptus ad rem extra; ſecundò peccat, quia non omnis adæquatio eſt in intellectu ſubjectivè, & per conſequens nec omnis veritas, poſſumus enim duplicem adæquationem ponere, unam eſſentiæ ad intellectum, alteram intellectus ad eſſentiam, & licet ſecunda ſit formaliter, & ſubjectivè in itellectu tantum, cauſaliter verò in rebus, prima tamen eſt in rebus formaliter, & ſubjectivè.

Secundò obijcitur ad probandum veritatem rebus convenire per denominationem extrinſecam dumtaxat, quod ita probat Hurtad. loc. cit. eſſe cognoſcibile objecto dixit in ipſo determinationem extrinſecam, ſed eſſe verum dixit rem eſſe cognoſcibilem, ſicut eſt, ergo &c. Probat majorem, forma cognoſcibile denominans eſt extrinſeca rei denominatæ, quia à cognitione eſt cognoſcibilis, tamquam à forma. Dices, objectum duas habere cognoſcibilitates, alteram extrinſecam, quæ conſiſtit in cognitione poſſibili, alteram intrinſecam, & eſſentialem, quæ eſt intrinſeca aptitudo, quam habet ens, ut poſſit terminare cognitionem, veritatem autem tranſcendentalem conſiſtere in hac ſecunda cognoſcibilitate. Contra hanc ſolutionem inſtat Hurtad. hæc ſecunda aptitudo eſt etiam extrinſeca denominatio, quia eo præciſè, quod cognitio ſit apta, ut terminetur ad objectum, objectum eſt aptum, ut teminet cognitionem, quod ut conſtat in eo ſolam ponit extrinſecam denominationem. Conf. objectum actu terminare cognitionem eſt in eo extrinſeca denominatio deſumpta ab actuali cognitione, ergo & poſſet terminare eſt extrinſeca denominatio ſumpta à cognitione poſſibili, aſſumptum conceditur ab omnibus. Conſequentia patet, nam effectus formales, actuales, & potentiales tribuuntur ab eadem forma actuali, & potentiali, ſicut ab eadem unione, à qua extrema uniuntur actu ſunt unibilia in potentia, & ab eadem calefactione, à qua lignum calefit, eſt calefactibile. Conf. 2. quia aliam aptitudinem intrinſecam objectis non eſſe patet, nam objectum ſecundum ſuam entitatem non dicit relationem ad potentiam quamvis potentia eam dicat ad objectum, ut ait Ariſ. in prædic. ad aliquid, & 5. Met. Conf. tandem, quia objectum, ut præciſè terminativum cognitionis, non pendet à potentia cognitiva, ſumet enim colorem, quid illius intereſt eum eſſe viſibilem, & non eſſe audibilem? nam ſi viſus non verſaretur circa colorem, aut ſi verſaretur auditus, nihil immutaretur color; loquitur autem Hurtad. de objecto præciſè, ut terminativo, non autem ut motivo, & productivo ſpecierum, & cognitionis in potentia cognoſcente, quia ſub hac conſideratione concedit objectum dicere intrinſecum, & eſſentialem ordinem ad potentiam, & actum cum ea producibilem.

134 Reſp. ſolutionem ab ipſomet Hurtad. adductam ſufficientem eſſe pro argumenti ſolutione, ad ejus impugnationem negatur aſſumptum cum probatione, nempe etiam aptitudinem, quam intrinſecè habet objectum, ut cognoſcatur, eſſe in eo puram denominationem extrinſecam, aptitudo namque in re aliquid amplius dicit, quam pura non repugnantia, ut patet in lapide, qui habet aptitudinem, & inclinationem ad eſſe deorſum, non autem ad eſſe ſurſum, ſed ſola non repugnantiam, quæ non repugnantia in ipſo præciſè attenditur penes agens intrinſecum potens lapidem proijcere ſurſum, at aptitudo attenditur pœnes intrinſecam ejus naturam, quæ eſt principium talis inclinationis deorſum; ita in propoſito dicendum, quod cum intelligibilitas in ente non ſit pura non repugnantia ad intelligi, & cognoſci, immò potius intrinſeca entis aptitudo, & inclinatio, ut intelligatur, & cognoſcatur, conſequenter non ponit in eo ſolam extrinſecam denominationem ab intellectu deſumptam potente illud cognoſcere, ſed formalitatem aliquam intrinſecam ab ejus eſſentia dimanantem, ut de cæteris paſſionibus dicitur, & licet in hoc ſenſu intelligibilitas entis pendeat etiam ab intellectu, quatenus dicit ordinē tranſcendentalem ad illum, non tamen hinc ſequitur, quod ponat in objecto intelligibili ſolam extrinſecam denominationem ab intellectu deſumptam, vel à cognitione poſſibili, ut conſtat de potentia materiæ in ordine ad formam, quę dicit ordinem tranſcendentalem ad illam ut receptivi ad receptibile, & tamen in materia capacitas formæ nō eſt ſola extrinſeca denominatio deſumpta à forma ex hoc, quod poſſit recipi in materia. Ad Conf. negatur conſequentia, nam etiam actu cauſare eſt extrinſeca denominatio in cauſa prima, ac etiam in ſecundis in ſententia actionem reponente in paſſo, velut in ſubjecto, & tamen poſſe cauſare eſt quid intrinſecum cauſæ; ſic igitur in propoſito, quamvis actu terminare cognitionem ſit denominatio extrinſeca in objecto à potentia actu cognoſcente, non ritè hinc infertur ita etiam ſe habere poſſe terminare. Tum quia ſuppetit ratio idonea, cur actu terminare cognitionē in objecto ſit ſola extrinſeca denominatio, non autem poſſe terminare; probatio illa conſequentiæ, quod affectus actualis, & potentialis tribuitur ab eadem forma actuali, & poſſibili, valet uniformiter loquendo, & ſic in propoſito verum eſt cognoſcibilitatem extrinſecam in objecto deſumi totaliter, & adæquatè à cognitione, ut poſſibili, ſicut eſſe actu cognitum adæquatè ſumitur à cognitione actuali, & actu terminata ad objectum, at non valet de cognoſcibilitate intrinſeca, quæ ab intrinſeca objecti eſſentia dimanat, ut ejus paſſio, cum ordine tranſcendentali ad potentiam cognoſcentem.

Ad alteram Conf. negatur aſſumptum cum ejus probatione, nam objectum quoq; in ſuo ordine fundat relationem ad potentiam cognoſcentem, neque hoc negare voluit Ariſt. loc. cit. abſolutè loquendo, ſed tantum ſignificare voluit, quod relativa tertii modi, quando non uniformiter aſſignantur, ſed difformiter, unum nempe in actu, & alterum in potentia, non habent mutuam inter ſe dependen-

den-

dentiam, nec mutuò adinvicem referuntur; quod enim aſſignatur in actu, verè, & realiter refertur ad id, quod aſſignatur in potentia, ut ſcientia ad ſcibile, non è contra, quia ſcientia dependet à ſcibili, non ſcibile à ſcientia in actu, quia poteſt eſſe ſcibile ſine ſcientia in actu; at ſi uniformiter aſſignantur nempe, vel ambo in actu, vel ambo in potentia, mutuo referuntur, & ſic nedum ſcientia refertur ad ſcibile, ſed etiam è contra ſcibile refertur ad ſcientiam in potentia, nec accidit ſcibili, quod ſciatur in potentia, nam ſcibile non eſt ſcibile, niſi quia ejus poteſt eſſe ſcientia, quia ſi eſſet ſcibile, & ejus non eſſet ſcientia in potentia, eſſet ſcibile, & non ſcibile; ita dicebamus in Logic. diſp.8. qu.10. art. 2. explicando tertium modum relativorum. Ad ult. conf. diſtinguendum eſt ex dictis diſp.6. de Anim. qu.6. art. 1. nu. 146. de duplici intelligibilitate terminativa entis una primaria, altera ſecundaria, quæ tribui ſolet entibus rationis, & creaturis in divina eſſentia terminantibus actum divini intellectus, quamvis igitur aſſumptum concedi poſſit de intelligibilitate ſecundi generis terminativa, negatur tamen de intelligibilitate primi generis, qualis eſt intelligibilitas terminativa entis realis, atque ideò negatur etiam ejus probatio, color enim nedum eſt objectum hoc modo terminativum viſus, ſed etiam motivum, quia eſt productivus ſpecierum in oculo, & viſionis cum oculo mediantibus ſpeciebus, undè cum & Hurtad. ipſe concedat tale objectum dicere intrinſecum, & eſſentialem ordinem ad potentiam, & actum cum ea producibilem, malè dicit, ſi viſus non verſaretur circa colorem, aut ſi circa eum verſaretur etiam auditus, in nullo colorem immutatum iri, quo enim pacto id fieri poteſt, ſi color in ratione objecti motivi, & primario terminativi dicit relationem tranſcendentalem ad viſum? falſum igitur eſt nihil intereſſe coloris eſſe viſibilem, & non audibilem, aut è contra, quia hoc importat ordinem tranſcendentalem ad potentiam.

136 Tertiò objicitur ad probandum veritatem tranſcendentalem non eſſe diſtinctam à repræſentativa, quia veritas conſequitur entitatem, ſed entitas repræſentativa in cognitione non eſt alia ab entitate tranſcendenti ejuſdem, ſed potius eſt quædam ſpecies illius, ergo nec veritas repræſentativa erit diſtincta à veritate tranſcendenti. Conf. quia tali diſtinctione admiſſa dubitabitur, an una veritas conveniat cum alia univocè, vel æquivocè, & ſi dicantur univocè convenire in relatione v.gr. conformitatis, ut ſic, ut fert probabilior opinio, tunc dabitur conceptus veritatis communior ipſa veritate tranſcendenti, quod videtur abſurdum, cum conceptus tranſcendentes ſint omnium ſupremi, & communiores.

Reſpon. majorem verificari de veritate tantùm tranſcendenti; hæc enim conſequitur entitatem, ut ſic, non autem de veritate repræſentativa, & ideò quamvis entitas repræſentativa in cognitione non ſit diſtincta ab entitate tranſcendenti ejuſdem, ſed potius ſpecies ejus, id tamen de veritate repræſentativa minimè eſt aſſerendum, quia in cognitione falſa experimur reperiri veritatem in eſſendo, non autem in repræſentando, & in cognitione vera aliam eſſe rationem veritatis tranſcendentalis, & aliam eſſe rationem veritatis repræſentativæ, hæc enim attenditur penes comparationem cognitionis ad objectum cognitum, itaut illud exprimat, ſicuti eſt, illa verò è contra per comparationem objecti cogniti, vel cognoſcibilis ad intellectum cognoſcentem, aut alio modo juxta varias opiniones de conceptu veritatis tranſcendentis; atque ideo veritas repræſentativa non eſt quædam ſpecies veritatis tranſcendentis, ſed alia quædam veritas diſparata, quæ propriè convenit cognitioni, quo autem modo una veritas cum alia conveniat an ſcilicet univocè, vel tantùm æquivocè paulò infrà quæſt. ſequent. diſcutiemus.

137 Quartò objicitur probando verum non eſſe entis paſſionem, vel ſaltem non ei adæquatam, nam Aug. in Soliloquio cap. 5. definit verum eſſe id quod eſt, at hæc eſt ipſiſſima entis definitio, quę datur per ordinem ad eſſe præcisè, ergo non eſt paſſio entis, ſed potius quidditas ejus. Deindè quando etiam concederetur eſſe ejus paſſionem, tamen non videtur poſſe deſcendi eſſe paſſionem adæquatam, quia denominatio Veri, tam extenditur ad ens, quam ad non ens, perindè enim verum eſt illud, quod eſt eſſe, & illud quod non eſt non eſſe, & ſic negatio tam ſuam habet veritatem, quam affirmatio, undè tam dantur propoſitiones negativæ veræ, quam affirmativæ. Rurſus tam convenit hæc denominatio veri entibus rationis, ſicut entibus realibus, ſicut enim aurum dicitur verum aurum, ita relatio rationis dici poteſt verum ens rationis, quia habet legitima principia entis rationis, & propriam fundare poteſt conformitatem ad intellectum cognoſcentem.

Reſp. definitionem illam ab Aug. traditam non eſſe formalem, ſed cauſalem, quia non traditur per rationem formalem veritatis, ſed per cauſam virtualem, & fundamentum ejus, vel potius eſt definitio materialis, quia explicat id, quod realiter importat veritas, undè eatenus verum ita ab Aug. definitur, ne quis ſuſpicaretur verum eſſe quid ab ente realiter diſtinctum, verum enim realiter non dicit aliam naturam ab ente, ut ſupra de uno dicebatur. Ad aliud reſpondent aliqui ex D. Tho. 1.p.q.19.art.3. ad 2. & art.5. ad 3. & qu.1. de verit. art.1. ad 7. quod intantum non ens habet de veritate, inquantum ex vi apprehenſionis ad modum entis concipitur, & conſequenter veritas non ſe extendit in plus, quam ens, & hanc quoque ſolutionem aſſignat Blaſius à Coucep. loc.cit. ex D. Tho.cit. Sed quamvis hæc ſolutio aliquid contineat veritatis, non tamen omninò ſatisfacit argumento, quod potiſſimè in hoc vim facit, ab eo, quod non ens concipiatur ad modum entis, imò loquendo de non ente præcisè, ut eſt non ens, de ipſo puro non ente, ut ſic concepto, adhuc cum veritate dicitur, quod ſit non ens, itaut eodem modo ſit verum ens eſſe ens, ac non ens eſſe non ens. Hinc Blaſius à Concep. aliam aſſignat ſolutionem dicens, veritatem, quæ eſt proprietas entis, eſſe aliquid reale, & poſitivum, & ideò hanc veritatem nullo modo poſſe prædicari de non ente. Sed oppoſitum directè probat argumentum veritatem etiam convenire non enti, atque ideò ex ſua formali ratione quid reale, & poſitivum importare non poſſe, cum poſſit indifferenter enti, ac non enti applicari. Quapropter dicendum eſt cum Scoto 1. diſt.30.qu. 2. in fine, quod cum non ens dicitur eſſe verè, & realiter non ens, ly verè, & realiter non determinat inhærens, ſeu prædicatum, quaſi non ens propriam poſſideat veritatem, ſicut ens, ſed determinat compoſitionem, & inhærentiam, ideſt ipſam propoſitionem, undè veritas non prædicatur de non ente, ſed potius de ipſa oratione enunciativa, adeout cum dicitur, verum eſt non ens non eſſe, ſenſus hujus propoſitionis eſt, quod illa oratio, vel actus intellectus talem orationem efformans habet veritatem formalem, quatenus intellectus concipit non ens non eſſe, ſicut de facto non eſt; quam ſolutionem tandem coactus eſt Blaſius à Concep. adducere pro exacta argumenti ſolutione.

138 Ad illud tamdem de entibus rationis, quibus etiam veritas convenire videtur, inquit Averſa quæſt.6. ſect.1. quod cum veritas dicitur paſſio entis adæquata, ſumi debet, prout eſt conformitas entis realis ad intellectum, hæc enim eſt propria ipſi enti reali ad differentiam ejus conformitatis, quæ etiam poteſt ſuo modo attribui negationibus, & entibus rationis. Hoc tamen non ſatisfacit, quia pariter dicetur veritatem entium rationis eſſe conformitatem entis rationis ad intellectum, atque ideò veritatem, ut ſic, non eſſe paſſionem adæquatam entis realis, ſed quatenus eſt conformitas entis realis ad intellectum eſſe paſſionem entis realis, & quatenus eſt conformitas entis rationis, eſſe paſſionem entis rationis. Potius ergo dicendum, quod licet entia rationis, eo modo, quo cognoſcuntur, dici poſſint habere conformitatem cum intellectu, tamen quia ex ſe non habent intelligibilitatem, neque entitatem, in qua fundetur illa conformitas, ideo neque veritatem habent, quæ eſt paſſio entis, niſi analogicè, & proportionaliter, quatenus concipiuntur ad modum illius. Et cum dicitur relationem rationis eſſe verum ens rationis, jam ly *verum* non abſolutè dicitur, ſed coarctatur ab ipſo ente rationis ad ſignificandum, quod ens rationis non participat aliquam veram rationem entis, undè & veritas proportionaliter dicitur de ipſo, ſicut enim ens reale dicimus verum ens, quia excludit quamcumque fictionem, & apparentiam, ita proportionaliter ens rationis dicitur, non quidem verum ens abſolutè, ſed verum ens rationis, quatenus omnem realitatem excludit.

ARTICULUS II.

Veritas dicit quid reale poſitivum ab ipſo ente formaliter diſtinctum.

139 Concluſio hæc eſt communis in ſchola Scotiſtarum, colligitur ex Doctore 1. diſt.3. quæſt 3. & 4. diſt.49. quæſtion.4. ſub lit. I. & 6. Metaphyſic. quæſt. 3. & ſequuntur Scotiſtæ omnes citati ab initio quæſt. immò, & quam plures Thomiſtæ qui per diſtinctionem formalem veritatis ab ente intelligunt diſtinctionem virtualem, vel rationis ratiocinatæ, quod nos non abnuimus, quia ut diximus d.4. de paſſionibus entis in communi n.37. diſtinctio affectionum entis ab ipſo non eſt dicenda rigosè ex natura rei, quia tranſcendentalia non præſeferunt realitatem diſtinctam à prædicamentalibus, ſed appellatur ex natura rei; quatenus inſtar illius à nobis concipitur, & prout contradiſtinguitur à diſtinctione rationis racionantis, quæ præcisè formatur ab intellectu abſque fundamento à parte rei. Et eſt contra omnes illos Auctores ab initio citatos, qui veritatem formaliter ſtatuebant, vel in aliqua negatione, vel in quadam relatione rationis, aut in ipſa entis quidditate cum connotatione alicujus extrinſeci. Et probari poteſt ratione generali quoad omnes partes deducta ex diſputat. quart. citation. de paſſionibus entis; Attributum enim, quod importat veram, & realem alicujus rei proprietatem, non poteſt formaliter conſiſtere in aliqua negatione, vel relatione rationis, aut in ipſamet rei quidditate cum ſola alicujus extrinſeci connotatione, ut ibi probatum eſt; cum ergo veritas ſit vera, & realis proprietas entis, ut dictum eſt artic. præced. planè ſequitur in aliquo ex prædictis formaliter conſiſtere non poſſe; ſed ad uberiorem doctrinam placet concluſionem etiam ſigillatim probare quoad ſingulas partes.

140 Primò igitur, quod veritas quid reale dicat formaliter, & non ſolam relationem entis; ut ajebant Durand. Molin. Fonſec. & Averſ. ab initio quæſtionis citati, probatur, quia nullum ens rationis poteſt eſſe proprietas entis realis, cum hæc conſequatur ex principijs ejus intrinſecis ex natura rei, illud verò fiat per opus intellectus. Tum quia rem eſſe veram non eſt aliquid fictum, immò fictio, cum non ſit niſi quædam falſitas, cum veritate formalem habet repugnantiam. Tum quia res omnes ex ſe ſunt veræ, & non ex intellectus conſideratione, & datur veritas in rebus ex pręced. art. citra cogitationem intellectus, ergo veiitas, quæ eſt paſſio entis, nequit formaliter importare ens rationis, ſed neceſſario dicit quid reale; & ſanè antequam nullus daretur intellectus creatus,

tus, qui talem relationem rationis fingeret in Deo, erat Deus verus formaliter.

Reſpond. præællegati Auctores, & præſertim Averſ. quæſt.6. ſect. 3. ad 4. veritatem formaliter ſumptam eſſe quid fictum, tamen cum fundamento in re; eſſe autem verum, & fictum opponuntur, ita quod illud ens, quod eſt verum, non eſt fictum, ſed tamen ipſa veritas ſumpta pro relatione conformitatis eſt relatio ficta. Hęc tamen ſolutio facilè impugnatur, quia tunc fundamentum illud proximum, quod occaſionem præbet fingendi rationem illam rationis, eſſet formaliter veritas, quæ eſt paſſio entis, non autem ipſa relatio ficta, quia illud ex natura rei conſequeretur ipſum ens ex principijs intrinſecis ejus ad modum paſſionis. Dices tale fundamentum eſſe ipſam rationem entis, ut ſic. Contrà, nam cum hæc ſit una, & eadem, non poteſt eſſe motivum proximum ad fingendos diverſos reſpectus rationis, qui importent diverſas paſſiones entis, ergo tale fundamentum erit aliqua ratio ſecundaria conſequens ex natura rei quidditatem entis, & hæc formaliſſimè erit veritas, quæ ponitur paſſio entis; Probatur aſſumptum, quia idem motivum ſimplex, & ſecundum eandem rationem explicitam ſemper eodem modo movet, atque ideò ſemper moveret ad idem fingendum; ſi ergo ens diverſas habet paſſiones per diviſos rationis reſpectus importatas, debent in ente aſſignari diverſa motiva, quæ occaſionem præbeant fingendi diverſos illos reſpectus rationis, & illæ rationes proximæ fingendi potius paſſiones entis formaliter conſtitui debebunt, quam relationes rationis ſuper illas fundatæ. Et per hoc idem impugnatur ſolutio ejuſdem Averſ. quam loc. cit. aſſignat ad aliud argumentum, quod afferri ſolet, quod nempè veritas in omnibus rebus eſt perfectio ſimpliciter, in omnibus enim melior eſt ipſa, quam non ipſa, quæ nequeunt convenire relationi rationis inquit enim, & hæc quoque de relatione rationis verificari poſſe ratione fundamenti, quod eſt ipſa realis entitas rei. Hoc, inquam, eodem modo confutatur, quia Vnitas, Veritas, & Bonitas diſtinctas perfectiones ſimpliciter important, ergo, & fundamenta aliquo pacto inter ſe diverſa ſupponunt, in quibus relationes illæ rationis fundentur, & hæc dicimus formaliter eſſe paſſiones ipſas entis non autem relationes rationis in illis fundatas.

141 Deindè idipſum oſtenditur ad hominem ex his, quæ docet præfatus Auctor quæſt. cit. ſect. 5. ait enim ibi relationem conformitatis, in qua conſiſtit veritas, poni debere aptitudinalem potius, quam actualem, dupliciter enim, inquit ibi concluſ. 2. poteſt intelligi conformitas rerum ad intellectum, vel actualis dum res actu cognoſcitur, & intellectui conformatur, vel aptitudinalis, dum cogitamus rem poſſe cognoſci, & ita poſſe conformari, & hanc ſecundam præcipuè ait importare veritatem, quæ eſt paſſio entis, ſed relatio rationis à toto genere importat reſpectum actualem, & non aptitudinalem, quia intantùm habet eſſe, inquantum actu fingitur ab intellectu, & intantùm dicitur dari relatio rationis aptitudinalis, inquantum fingi poteſt per modum cujuſdam aptitudinis, licet re vera ſit actualis, & verſetur inter extrema actualia, & actu conficto ab intellectu, ergo non benè conſtituitur veritas in relatione rationis, quæ ſit aptitudinalis. Tum quia rem poſſe cognoſci ſicut eſt, & poſſe ita conformari cum intellectu, non eſt in rebus ſola relatio rationis, quia eis competit à parte rei citrà omnem intellectus cogitationem neque eſt ſola denominatio extrinſeca, quæ ſumatur ex actu cognitionis poſſibili, ſed eſt quid intrinſecum rebus ipſis, ut artic. præcedent. probatum eſt, ergo &c. Rurſus res omnes ſuam habent veritatem, nedum in ordine ad intellectum creatum, ſed etiam in ordine ad divinum, ut docet Averſa in eandem ſection. nam, & intellectus divinus cognoſcit res, quatenus verè ſunt formaliter, ſed ſanè eas cognoſcendo ſub tali ratione non fingit illam relationem rationis, ergo nequit veritas in tali ratione rationis formaliter conſiſtere.

Dices, quod ſæpius inculcatum eſt ſuprà, aliud eſſe id, quod importatur per paſſiones entis à parte rei, & aliud eſſe id, per quod explicari ſolent à nobis, nos enim interdum ob conceptum penuriam pro modulo noſtro intelligendi poſitiva explicamus per negationes, & realia per relationes rationis; ſic igitur in propoſito, quamvis veritas quoad id, quod importat à parte rei quid ſit reale, tamen ſecundum id, per quod explicatur à nobis, dicit ſolam relationem rationis. Contra hoc eſt, quod in hoc articulo diſputamus de eo, quod propriè veritas importat à parte rei, nam de modo, quo debeat à nobis explicari, diſquiremus artic. ſequent. & ſanè Auctores præcitati, dum veritatem ajunt formaliter conſiſtere in relatione rationis, non præcisè inſpexerunt modum, quo debeat explicari à nobis, ſed formalitatem ipſam veritatis, dixeruntque formaliter conſiſtere in relatione rationis conformitatis rerum ad intellectum. Sed jam probo nec benè explicari per relationem rationis ex jam dictis in univerſum diſp.4. de paſſionibus entis nu.5. & 7. nam paſſiones, quæ enti tribuuntur, habent eſſe in ſeipſis, atque in ſeipſis ſunt cognoſcibiles, nec indigent ope intellectus, qua eſſe accipiant, aut cognoſcantur, nam habent eſſe independenter ab intellectu, & intellectus abſque eo quod aliquid fingat, cognoſcit quid ſit unitas, quid veritas, & bonitas, atque format proprios conceptus ipſarum. Tum quia hæc relatio rationis per, quam explicaretur veritas, non fieret niſi per reflexionem, & comparationem intellectus, ſed ante talem reflexionem, & comparationem benè intelligimus id eſſe verum aurum, hunc eſſe verum hominem, prout ſecernitur à picto, ergo ad exprimendum veritatis conceptum relatio rationis neceſſaria non eſt. Tum quia hęc relatio rationis conformitatis rerum ad intellectum, per quam explicaretur veritas, deberet concipi ad modum conformitatis realis; ſiquidem omne ens rationis eſt non ens conceptum ad modum illius entis realis, ad cujus inſtar fingitur, ergo jam antecedenter ad omnem relationem rationis habetur conceptus veritatis rerum per illam conformitatem realem ad intellectum, atque ideò ſuperflua eſt omnis relatio rationis ad ejus inſtar concepta. Demum ens rationis eſt formaliter quid fictum, ergo male per ipſum explicaretur ratio formalis veritatis, quæ directè opponitur fictioni, & excludit fictum eſſe, ſicut unitas malè explicaretur per diviſionem, quia directè illi opponitur, ac eam immediatè excludit.

142 Secundò principaliter probatur altera pars concluſionis, quod veritas non dicat formaliter puram negationem, ſed aliquid poſitivum, omnibus illis rationibus, quibus id ipſum de unitate probatum eſt quæſt. 4. artic. 1. ens aliqualiter pertractando, & ad propoſitum applicando. At rurſus dices, quod quamvis à parte rei quid poſitivum importet, adhuc tamen per negationem entis falſi benè explicari. Sed inſtat Poncius diſp. 19. citat. qu.3. concl.1. nec adhuc per talem negationem benè explicari, quia non poteſt talis negatio intelligi, quin antecedenter intelligatur ens falſum, ſed ens falſum vel nequit intelligi, quin intelligatur ens verum, vel ſi poteſt ſic intelligi ſine ordine, aut negatione entis veri, etiam ens verum poterit intelligi, & explicari ſine negatione entis falſi, aut ordine ad illud. Conf. non magis benè explicaretur ens verum per negationem entis falſi, quam ens falſum per negationem entis veri, ſed ſi alterum ex ipſis explicaretur per negationem alterius, committeretur vitioſus circulus, & ignotum declaretur per ordinem ad ignotius, ergo neutrum ſic benè deſcribitur. Conf. 2. quia non poteſt cognoſci, quod aliquid dicat negationem rationis formalis alterius, quin cognoſcatur habere rationem formalem opppoſitam, ergo non poteſt cognoſci, quod aliquid habeat negationem entis falſi, ſeu falſitatis, quin cognoſcatur habere rationem veritatis oppoſitam, ergo malè explicaret quis rationem veritatis per talem negationem, quandoquidem prius deberet cognoſcere ipſam rationem veritatis, quam cognoſceret eſſe talem negationem.

Cæterum quamvis hujuſmodi rationes concludere videantur contra explicantes Veritatem per negationem entis falſi, ſi tamen accuratius expendantur, palam fiet minimè valere, vel æquè benè probare nec unitatem explicari poſſe per negationem diviſionis, vel multitudinis, quia non poteſt talis negatio diviſionis, vel multitudinis intelligi, quin antecedenter intelligatur unitas, cum diviſio ſit privatio unitatis, & privatio in ordine ad habitum oppoſitum intelligatur; vides ergo quomodo præfatæ rationes æquè benè concludant de unitate, quod nequeat per negationem diviſionis explicari, ac de veritate per negationem entis falſi. Immò argumentum illud, quod ſi ens verum explicetur per negationem entis falſi, & ens falſum per negationem veri committeretur vitioſus circulus, adducitur ab ipſo Poncio loc. citat. quæſtion. 2. concluſ. 1. contra explicationem unitatis per negationem diviſionis, & ſolvitur; pari ergo modo hic ſolvi debet ab ipſo, aut oſtendere tenetur, cur magis vitioſus circulus committatur in propoſito explicando veritatem per negationem falſitatis, quam explicando unitatem per negationem diviſionis, & multitudinis, eadem enim ratio utrobique militare, videtur.

143 Averſa quoque quæſt. 6. ſect. 2. probat non benè explicari veritatem per negationem entis apparentis, nam in ente, quod apparet id, quod non eſt, duo conſideranda ſunt, unum eſt poſitivum, aliud eſt negativum, primum eſt ſimilitudo, ſeu convenientia cum re, quæ verè eſt talis, ut homo pictus convenit in figura, & coloribus cum homine vero; ſecundum eſt carentia entitatis illius rei, quæ verè eſt talis, ut in homine picto carentia animæ, & veri corporis, dum ergo vero enti attribuitur negatio entis apparentis, non utique attribuitur negatio ejus partis, in qua conſiſtit ſimilitudo, & convenientia, ſed potius attribuitur negatio illius carentiæ, undè idem eſt dicere, hoc eſt verum ens in hoc ſenſu, ac dicere non eſt non ens, eſt verus homo, non eſt non homo; veritas ergo ſic explicata in rigore non eſt aliud, quam negatio negationis ſui ipſius, atque ideò minus benè ſic explicatur. Sed quamvis tota hæc doctrina ſit vera, quam in terminis tradidit Doctor 6. Metaphyſic. quæſtion. 3. §. *reſpondeo, quod ſuperius inchoando*, non tamen Averſa per eam ſatisfacit difficultati, nam etiam unitas cum explicatur per negationem diviſionis, explicatur per negationem negationis, cum diviſio formaliter loquendo non ſit, niſi privatio unitatis, & tamen adhuc rectè explicatur, ergo pariter in propoſito, quamvis explicando veritatem per negationem entis apparentis, explicetur per negationem negationis ſui ipſius, hinc tamen non ſequitur malam eſſe explicationem, aut pariter talis explicatio condemnanda eſt in unitate. Itaque per hoc argumentum Averſæ ſolum probari poteſt veritatem à parte rei importare quid poſitivum, quia negatio negationis quid poſitivum eſt, ac duæ negationes affirmant, quemadmodum de unitate arguebamus quæſti.4. artic.1. nu.43. at minimè probatur tale poſitivum per illam negationem negationis non benè explicari, ſicut explicatur unitas.

Potius ergo dicendum eſt veritatem non benè explicari per negationem entis ficti, vel apparentis, quia dum verò entis tribuitur negatio entis apparentis, non ei tribuitur negatio apparentiæ,

tiæ, & ſimilitudinis, ſed negatio carentiæ illius entitatis, quam verè poſſidet, undè ſenſus eſt, hoc eſt verum aurum, ideſt non eſt non aurum, hoc eſt verum ens ideſt non eſt non ens; at negatio entitatis immediatè excluditur per ipſam entitatem, & non per aliquid ipſam conſequens, & negatio auri per ipſam entitatem auri, ergo verum in hoc ſenſu explicatum per negationem entis ficti, & apparentis non eſt propriè attributum entis, ſed ipſa entis eſſentia; qua ratione dicebamus ſupra num. 103. & 105. ens immediatè ſeipſo, & per propriam quidditatem diſtingui à non ente, & ab ente rationis, quod eſt ens fictum. Cæterum Arriag. cui arridet explicatio veri per negationem entis apparentis, negat propoſitionem illam, *hoc eſt verum aurum*, in hac veri ſignificatione facere illum ſenſum, *non eſt non aurum*, aurum enim non dicitur verum per negationem chimæræ, aut non àuri abſolutè loquendo, ſed per negationem auri apparentis, aut imitantis verum aurum, quale eſt oricalchum, quod non eſt non ens, & non aurum præcisè, ſed non aurum cum imitatione quadam; ens autem inquantum eſt ens, ſecundum eſſentiam formaliter præcisè opponitur non enti, at ut verum, opponitur enti apparenti. Sed Contra, quia licet aurum dicatur verum non per negationem auri præciſam, ſed per negationem auri apparentis, ac imitantis verum aurum, quale eſt oricalchum, illa tamen apparentia, & imitatio pertinet ad materiale falſitatis, formaliter autem falſitas conſiſtit in negatione illius talitatis, qualis apparet, ut docet Scot. cit. 6. Metaphyſic. quæſt. 3. cum ergo dicimus, hoc eſt verum aurum ad differentiam oricalchi, ſi propoſitio explicetur negativè, dicere intendimus hoc non habere ſolam apparentiam auri, & per hoc non negamus habere apparentiam, ideſt colorem, & imaginem auri, nam apparentia neceſſaria eſt tam vero auro, quam falſo, ſed negamus ſolitudinem apparentiæ, ideſt carentiam ſubſtantiæ auri ſub tali apparentia; non ergo benè explicatur veritas negativè, ſeu per negationem entis apparentis, quia ſic explicatur per negationem negationis, quæ immediatè tollitur per ipſam rei entitatem, & non per aliquid ipſam conſequens, qualis eſt veritas, quo autem pacto ens, ut verum, non autem ſub ratione ipſa entis, opponatur falſo, & apparenti poſteà explicabitur.

144 Dices, poſſe veritatem ſaltim in alio ſenſu, quem ſignificavit Aureolus citatus nu. 122. per negationem ſcilicet cujuſcumque extranei à natura rei explicari, ſic enim dicere ſolemus hoc eſſe verum aurum, vel argentum, quando eſt ſeparatum à metallo extraneo, & à quocumque alio, quod non eſt aurum, vel argentum, quo pacto verum, purum, & ſincerum coincidere videntur. Sed quamvis hanc veri acceptionem non omninò improbabilem judicent Suarez, Hurtad. & alij Recentiores, nihilominus Bonetus noſter 5. Metaphyſic. capit. 2. notavit veritatem in hac acceptione poni non poſſe paſſionem entis, quia nulla entitas creata eſt in hoc ſenſu in re extrà vera, cum non ſit ab omni quidditate extranea, & à multis accidentibus actu præciſa, & abſtracta, ſed tantùm ut poſita eſt in eſſe cognito, tunc enim ibi ſola quiddittas ab omni alia quidditate, & accidente ſubſiſtit, & apparet intellectui ſeparata v.g. equinitas in intellectu objectivè eſt tantùm equinitas pura, & vera, & actu præciſa ab omni alia quidditate, & accidente, nam in re extra equinitas non eſt tantùm equinitas, ſed copulata multis alijs quidditatibus, & accidentibus conjuncta, mixta, & involuta, undè tandem deducit ſolam divinam naturam poſſe in hoc ſenſu dici veram, quia nullum prorſus extraneum illi poteſt commiſceri, quod totum Aureol. loc. cit. gratis concedere videtur. Hęc tamen ratio non admodum efficax videtur, quamvis enim Petrus ſit homo albus, ejuſque humanitas ſit cum alijs accidentibus commixta, hæc tamen commixtio in re extra veritati humanitatis ejus, ac ſinceritati nullum præjudicium inferre videtur, quia illæ naturæ etiamſi conjunctæ, adhuc tamen eſſentialiter, & quidditativè remanent impermixtæ, nec quidditas unius commiſcetur, vel confunditur cum quidditate alterius, ſed una manet cum omnibus prædicatis ſuis eſſentialibus integra, & illæſa, ſicut altera, ergo veritas etiam in hoc ſenſu poteſt rebus creatis convenire, quælibet enim entitas in hoc ſenſu dicitur vera, quando propriam naturam talis entis, & non aliam extraneam includit.

Hanc eandem veri acceptionem reijcit Ovvied. controv. 3. Metaphyſic. punct. 3. quia talis diviſio, & ſegregatio à quocumque alio, quod non eſt ipſum, pertinet potius ad attributum unitatis, quam veritatis, & ſic in auro non eſſe oricalchum, aut aliud à ſe diſtinctum, ſi tantùm in ordine ad ſe, & non ad intellectum ſumatur, pertinet ad rationem unius, quia de unius ratione eſt eſſe indiſtinctum à ſe, & diſtinctum ab alio, quod dicit eſſe ipſum, & non aliud. Cæterum nec impugnatio iſta facit ad rem, cum enim negatio, & excluſio cujuſcumque extranei appellatur nomine veritatis, non intelligitur de extraneo utcumque ſed de tali extraneo, quod cum aliqua re permixtum apparet eſſe de eadem re, cum tamen re vera non ſit; alioquin ſi id quod admiſcetur rei, non apparet eſſe de ſubſtantia ejuſdem rei, non impedit veritatem rei, nec veritas conſiſtit in tali impermixtione; male ergo dicitur, quod ſegregatio à quocumque extraneo in ſenſu, quo hic eſt ſermo, pertineat ad rationem unitatis, quia ſi diviſio ab alio pertinet ad rationem unitatis (quod neque abſolutè verum eſſe oſtenſum eſt quæſt. præced.) hoc aliud extraneum non petit apparere eſſe de ſubſtantia illius rei, cui ponitur extraneum, quod ad veritatem explicatam per ſegregationem à quocumque extraneo requiritur. **Melius ergo acceptio veritatis in hoc ſenſu ex hoc capite eſt reijcienda**, quia vel per talem admixtionem, in cujus negatione ponitur veritas conſiſtere, intelligitur admixtio per juxtà poſitionem unius entitatis cum alia, vel per confuſionem, itaut entitas unius confundatur cum entitate alterius; hæc ſecunda permixtio omninò impoſſibilis eſt quia quantumcumque ſtamnum cum argento commiſceatur, nunquam tamen natura unius tranſit in entitatem alterius, aut cum eo confunditur per identitatem, atque ideò male explicaretur veritas per negationem permixtionis impoſſibilis, ſicut quæſtion. præced. dicebamus malè unitatem explicari per negationem diviſionis impoſſibilis; illa verò prima permixtio, quæ ſit per juxtà poſitionem, non impedit rerum veritatem, ſicut enim non tollit eſſe rerum, quæ invicem permiſceri dicuntur, ita neque tollit, aut minuit earum veritatem, quamdiu enim ſubjectum perſeverat, perſeverant etiam paſſiones ejus. Deindè Aureolus ipſe cit. propoſ. 3. ait veritatem in hoc ſenſu eſſe puram rei quidditatem cum ſuis prædicatis eſſentialibus, ergo in hoc ſenſu non paſſio entis, de qua hìc eſt ſermo, ſed ipſa rei entitas, & eſſentia; ait etiam competere entibus rationis.

145 Tertiò tandem probatur ultima pars concluſionis, quod poſitivum per Veritatem importatum ſit quidpiam enti ſuperadditum, & ab ipſo formalitater diſtinctum, illis eiſdem rationibus, quibus id ipſum probatum eſt de Unitate quæſtion. 4. artic. 2. & de paſſionibus entis generatim diſputat. 4. quæſtion. 1. Et per hoc etiam reijcitur ſententia Suarez, & aliorum Recentiorum, quos citavi ab initio quæſtion. numer. 122. aſſerentium veritatem tramſcendentalem dicere formaliter, & in recto ipſum eſſe rei reale, atque nihil enti ſuperaddere, ſed connotare ſolum conceptum intellectus, cui conformetur, vel ſaltim conformari poſſit. Hoc, inquam, illis eiſdem rationibus improbatur ad propoſitum applicatis, quia verum non eſt, quid cum ente ſynonimum, non enim dicit id, quod habet eſſe, ut ſic, ſed quod habet taliter eſſe, & habet definitionem ab ea diverſam, quæ traditur de ente, quod adhuc magis conſtabit, ſi definiatur veritas alicujus entis particularis, ergo veritas debet ab ente diſtingui ſaltim formaliter modo jam explicato. Conf. quia licet eſſe rei ſit verum, & in ejus natura imbibatur, eſt tamen veritas quid formaliter diverſum ab ipſa rei natura, & eſſentia, & cum ſit paſſio entis, debet originari à natura, & proindè quando ens conſideratur, ut verum, debet explicari per quemdam peculiarem conceptum diverſum ab eo, quo explicatur ſub ratione entis, pertinentem ad eſſe rei ſecundarium; ac veluti extraneum. Reſponſiones autem Recentiorum, quod hæ, & conſimiles rationes concludunt ſolam rationis ratrocinantis diſtinctionem veritatis, ac aliarum paſſionum ab ente, aut ad ſummum rationis ratiocinatæ per conceptus inadæquatos implicitum, & explicitum, fusè impugnavimus qu. 4. cit. art. 2. num. 65. & indè, undè hìc opus non eſt aliquid amplius adere pro earum confutatione. Et quantum attinet ad opinionem Suarez concedendum eſt veritatem habere plures ſignificationes, & acceptiones, & poſſe etiam importare aliquod poſitivum quod eſt entitas rei, quo pacto dicebat Aug. lib. 2. ſoliloq. cap. 5. *verum eſſe id, quod eſt*, non tamen hoc modo accepta aſſignari poteſt pro paſſione entis, quia ſic accepta non diſtinguitur à ſubjecto, quod eſt contra rationem paſſionis.

Quæres, an formalitas poſitiva, quam importat ratio formalis veritatis, ſit quid abſolutum, vel reſpectivum? Thomiſtæ quamplures apud Suarez diſputat. 8. Metaphyſic. ſection. 7. numer. 3. ſentiunt eſſe perfectionem quamdam realem abſolutam, pro qua refert Capreol. 1. diſtinction. 19. quæſtion. 3. concluſ. 3. Soncin. 7. Metaphyſic. quæſtion. 17. Javell. tractat. de tranſcendent. capit. 5. quam colligunt ex D. Thom. quæſtion. 1. de Verit. artic. 5. & ita explicat Bannes prima part. quæſtion. 16. articul. 3. ubi addit hanc perfectionem diſtingui ratione ratiocinata ab ipſo ente, & quod quamvis per reſpectum ad intellectum explicari ſoleat, eſſe tamen in ſe perfectionem abſolutam; Alij Thomiſtæ volunt importare perfectionem relativam, quam aliqui contendunt eſſe realem, ut Maſius libr. 3. de tranſcendent. capit. 5. Zumel. 1. parte quæſtion. 16. artic. 3. Blaſius à Concep. diſputat. 22. Metaphyſic. quæſtion. 1. Quidam verò dicunt eſſe relationem rationis, ut ab initio quæſtionis dicebamus; Scotiſtæ quoque communiter docent veritatem eſſe formalitatem reſpectivam ex Scoto 6. Metaphyſic. quæſt. 3. & 4. diſt. 49. quæſtion. 4. lit. I. & 1. diſt. 3. quæſtion. 3. lit. E. quibus in locis veritatem explicat per reſpectum, ita Vulp. Smiſinch. Poncius, Faber, & alij ex noſtra Schola citati ab initio quæſtionis. Poncius tamen, ac etiam Paſqual. diſputat. 66. ſection. 3. numer. 3. addunt relationem conformitatis, in qua conſiſtit veritas, non prædicamentalem, quia talis paſſio enti convenit, priuſquam in decem prædicamenta deſcendat, ſed eſſe tranſcendentalem.

146 Hoc dubium reſolvendum eſt juxtà dicta de unitate numer. 120. ex Mairon. 1. diſtinct. 24. & 25. quæſtion. 2. concl. 4. quod ſi ſermo eſt de veritate juxtà id, per quod ſolet à nobis explicari, utique dicit formalitatem relativam, commodius enim explicatur à nobis per rationem relativam, quam per abſolutam, ut conſtabit artic. ſequent. cæterum ſi ſermo eſt de veritate ſecundum id, quod à parte rei importat, nec abſoluta, nec relativa eſt formaliter loquendo, licet ſit utrumque permiſſivè, cum enim ſit paſſio entis adæquata, debet eſſe ejuſdem latitudinis, &

abſtractionis cum ipſo, cùm ergo ens in ſua communitate tantę ſit abſtractionis, ut nec formaliter relativum ſit, nec abſolutum, ſed ab utroque præſcindat, idem pariter aſſeri debet de veritate, cęteriſque ejus paſſionibus. Et quidem hæc ratio, nedum probat veritatem non importare relationem prædicamentalem, ut dicunt Poncius, & Paſqualig. ſed probat, nec importare tranſcendentalem, quia formalitas entis, ut ſic nedum abſtrahit ab abſoluto, & reſpectivo prædicamentali, ſed etiam tranſcendentali, quia formalitas entis in tota ſua latitudine nec etiam tranſcendentaliter eſt relativa; tum quia abſolutum, ut ſic, diſtinguitur à relativo, ut ſub ſe comprehendit nedum relationem prædicamentalem, ſed etiam tranſcendentalem, ut conſtat ex dictis in Logica diſput. de Relatione, nam abſolutum dicitur illud, quod à ſua ratione formali excludit omnem ordinem ad aliud, ſive prædicamentalem, ſive tranſcendentalem, cùm ergo ens in ſua communitate æquè abſtrahat ab abſoluto, ac reſpectivo, præſcindet quoque à relativo tranſcendentaliter, & conſequenter ſub eadem præciſione, & abſtractione ejus paſſiones conſtitui debebunt. Conf. quia ens commune eſt cuicumque enti tam abſoluto, quam reſpectivo, tam prædicamentaliter, quam tranſcendenter, ergo ratione talis communitatis ab omni tali inferiori præſcindere debet, tam ab abſoluto, quam à relativo, quocumque modo ſumatur, & utramque rationem admittere ſolum permiſſivè; & ſic etiam ſentire videtur Smiſinch. loc. cit. eſto formalitatem veritatis explicet per reſpectum, inquit enim expreſsè ſub numer. 40. veritatem ex ſua ratione formali nec eſſe formalitatem abſolutam, nec relativam, ſed in ente abſoluto eſſe abſolutam, & in relativo relativam. Immò poteſt id etiam confirmari ex ipſo nomine veri, verum enim ex vi vocabuli non dicitur ad aliud, non enim dicitur verum alicujus verum ſicut dicimus alicujus ſimile, vel alicujus æquale, ergo quamvis veritas ſoleat per reſpectum aliquem explicari, falſum tamen eſt ex ſua ratione formali, quam importat à parte rei, reſpectum præſeferre.

Objectiones ſolutæ.

147 IN oppoſitum obiicitur primò probando veritatem conſiſtere in ſola formalitate rationis, ex Averſa, nam poſſunt, & præcipuè debent paſſiones entis deſignari per negationes, aut relationes rationis, quoniam, ut ſic, magis propriè adduntur ipſi toti enti, ad ejuſque rationem in tota ipſius amplitudine conſequuntur. Conf. ex Molin. 1. p. quæſt. 16. diſput. 2. nulla affectio entis, ut à ſuo ſubjecto diſtinguitur, eſt reale quodpiam à parte rei, quia tota rerum realitas, & ratitudo ab ente provenit, ergo veritas, ut diſtinguitur ab ente per modum paſſionis ejus, nequit importare aliquid reale, ſed ſolam formalitatem rationis. Reſp. quod cum paſſiones entis ſint reales, & poſitivæ, neceſſario debent à parte rei importare aliquam formalitatem realem, & poſitivam rationi quidditativæ entis ſuperadditam, & ſaltem ratione ratiocinata ab ipſa diſtinctam; quæ etiam, ſi commodè fieri poteſt, per conceptum realem, & poſitivum explicari debet; quod ſi commodè fieri nequit ob difficultatem, qua præmimur in intellectione tranſcendentalium, poſſumus utique uti negationibus, ac etiam relationibus rationis, ut de unitate contingit, quam explicamus per negationem, eſto poſitivum importet; hinc tamen inferre non licet, paſſiones entis à parte rei importare illas negationes, aut relationes rationis, quibus utimur ad eas explicandas; immò in propoſito de veritate jam dictum eſt nedum ex ſe non importare relationem rationis, ſed nec etiam commodè per talem relationem rationis à nobis explicari; Nec refert, quod paſſiones entis deſignari debent per modum cujuſdam ſuperadditi rationi quidditativæ entis, talem autem additionem melius cogitari non poſſe, quam per intellectum. Nam utique verum eſt paſſiones entis ita deſignari debere per modum formalitatis ſuperadditæ, ſed ad hoc non ſufficit additio rationis, ac per intellectum, quia ens reale reales habet affectiones, & non rationis; debet ergo eſſe additio aliquo pacto ex natura rei; quod eo magis libenter aſſerendum eſt, quia quidquid ab Adverſariis obiici ſolet contra hanc additiouem ex natura rei, militat æquè benè contra additionem formalitatis factam per intellectum, ut oſtendi ſuperius numer. 80. & indè de unitate loquens. Ad Conf. negatur antecedens, nam affectiones entis, ut formaliter ab ipſo diſtinctæ, adhuc ſunt cum ipſo realiter identificatæ, undè eſtò non ſint quid reale formaliter, & in recto, ſunt tamen reales identicè, & in obliquo, quia ſunt aliquitates, & modificationes ipſius entis; & cum dicitur omnem realitatem ab ente provenire hoc utique verum eſt, ſed non eodem modo, quibuſdam enim participatur realitas entis per formalem incluſionem ejus in ipſis, & ſic realitatem ſuam communicat inferioribus ſuis, de quibus quidditativè prædicatur; quibuſdam vero participatur per ſolam realem identitatem cum ipſis, & ſic ſuam realitatem communicat ſuis paſſionibus, modis, ac ultimis differentiis, de quibus identicè tantùm, ac denominativè prædicatur.

148 Secundò arguitur ex Aureol. probando veritatem importare ſolam negationem entis apparentis, vel admixtionis rei extraneæ, quia veritas, puritas, & ſinceritas, ac ſimilia ſunt ſynonima, ſed puritas, & ſinceritas ſignificant negationem admixtionis rei extraneæ, hoc enim modo dicimus eſſe verum aurum, quod eſt ab omni metallo deſfœcatum. Conf. quia verus lapis pretioſus non dicitur, qui habet conformitatem cum intellectu, vel cum ſui idea, ſed quia in ſe eſt depuratus ab omni re extranea, & lapide non vero; & unus lapis dicitur verior alio, non propter conformitatem cum intellectu, vel cum Idea, ſed quia vicinior eſt lapidi vero. Demum cum argentarius examinat aurum, argentum, vel lapidem pretioſum num ſint vera, vel falſa, & adulterina, non recurrit ad divinas ideas, nec ad conformitatem auri, vel argenti cum cognitione, ſed tantùm illud examinat ad lydium lapidem inſpiciendo, num re vera fulgorem habeat auri, & argenti.

Reſp. quod licet in vulgari modo loquendi ſoleat veritas accipi pro puritate, & ſinceritate alicujus rei, ut excludit permixtionem cujuſcumque extranei, tamen apud ſapientes, ac philoſophico more loquentes aſſignari nequit talis permixtio unius rei cum alia, quæ rei veritatem deſtruat, ut ponitur paſſio entis, ac in ejus negatione veritas conſiſtat, ut ſupra diximus numer. 144. Ad Conf. negatur aſſumptum ob eandem rationem, & verior lapis dicitur ille, qui natus eſt fundare veriſimiliorem cognitionem de vero lapide. Ad experientiam concedit Averſa argentarium, dum aurum examinat ad lydium lapidem, nil cogitare de conformitate auri cum cognitione, ſed tantùm conſiderare, an hoc ſit verum, vel falſum argentum, vel aurum, ideſt an habeat naturam, vel tantùm apparentiam argenti, aut auri, & ideò ait hoc argumentum probare tantùm in conſueto, & familiari modo loquendi ſumi ſolere veritatem pro entitate ipſa, & natura rei, ſive pro negatione entis apparentis; at philoſophico more, prout aſſignatur veritas pro peculiari entis attributo, maximè cogitatur de conformitate ad intellectum. Cæterum arbitror argentarium quoque cum aurum examinat, de tali conformitate cogitare, ut enim inquit Hurtad. quid quærit artifex tam diligenti examine, niſi cognoſcere, utrum color auri, quod examinat, ſit conformis cognitioni, quam ipſe habet de colore veri auri? & ideò quando aurum ab ipſo examinatum non eam cauſat coloris cognitionem, quam cauſare novit verum aurum, concludit illud non eſſe verum aurum ſed falſum; undè hæc experientia, quam adeo exaggerat oppoſita ſententia, potius nobis favet, ſi bene expendatur. Immò acceptio veri ab Aureolo excogitata ſi rem intimius veſtigemus, reducitur ad hanc noſtram acceptionem pro conformitate, & cognoſcibilitate rei, ſicut eſt; dicere namque hoc eſt verum aurum, quia non eſt apparens, perindè eſt, ac ſi diceretur, eſt verum aurum, quia participat conceptum veri auri, & talem de ſe aurifici inquiſitori cauſat cognitionem, qualis cauſari ſolet à vero auro; & talem in aurifice cauſat cognitionem, cum expers noſcitur ab eo, & defæcatum à quacumque extranea materia, & viliori metallo; jam ergo conſtat, quo pacto acceptio veri ipſius Aureoli, ut bona ſit, ad noſtram communem in omni ſchola acceptionem reduci debet, ac per eam explicari, pro conformitate nimirum, & cognoſcibilitate rei, ſicut eſt.

149 Tertiò obiicitur pro Suarez probando veritatem eſſe ipſam rei entitatem, nam veritas ita accipi, ac definiri ſolet, ut dicat ipſam rei entitatem, ſic enim definivit D. Aug. ſupra cit. lib. 2. ſoliloq. cap. 5. *Verum eſſe id, quod eſt*, & in hunc modum quoque loquitur D. Hilar. 5. de Trin. dicens, *perime aqua, quod aqua eſt, & per id poteris abolere, ne vera ſit, cæterum ſi aqua maneat, etiam in ea neceſſe eſt perſiſtat, ut vera ſit*. Confirm. quia entia fictitia ideò non ſunt vera entia, quia non dicunt realem entitatem, & & entia realia eo magis habent de veritate; quo magis de entitate, ergo veritas includit intrinſecam rerum entitatem. Reſp. concedendo veritatem plures acceptiones, & ſignificationes habere poſſe, ac etiam ita ſumi poſſe, ut etiam ſignificet ipſam realem rei entitatem; nihilominus tali modo accepta nequit aſſignari pro paſſione entis, quia non diſtinguitur à ſubjecto; ut ergo pro paſſione aſſignetur, ita ſumi debet, ut non includat, ſed ſupponat ſubjectum, & aliquid formaliter addat ſupra quidditatem entis, velut ejus modificationem; auctoritates igitur allegatæ, aut ita ſunt exponendæ, ut Aug. & Hilar. acceperint veritatem in priori ſignificatione, vel potius per illum loquendi modum ſolùm innuere voluerunt, verum non eſſe aliquid ab ipſa rei entitate realiter diſtinctum, quaſi veritas ab entitate ſeparari poſſit, & hunc eſſe ſenſum illorum Patrum, & præſertim Hilarii conſtat ex ipſis ejus verbis, quod gratis concedimus ex dictis numer. 145. hinc tamen deducere non licet veritatem etiam formaliter, & quidditativè eſſe ipſammet rei entitatem, ut Suarez contendit cum ſuis ſectatoribus. Ad Confirm. entia fictitia non ſunt vera entia realiter, quia non habent realem entitatem, formaliter autem dicuntur entia ficta, & non vera, quia non ſunt intelligibilia, ſicuti ſunt, ſed ad modum alterius, & non ſunt conceptibilia, per conceptum entis realis, & veritas convenit ſolùm entibus realibus, & non fictitiis, quia fundatur in ſola reali entitate, ac etiam dicitur major, vel minor ſecundum quod fundatur in entitate magis, vel minus perfecta, ex quo non ſequitur veritatem intrinſecè dicere ipſam rei entitatem, ſed potius eam ſupponere, ut proprium ejus ſubjectum, ac fundamentum.

Quartò obiiciunt Recentiores probando veritatem non aliquid ſuperaddere enti preſertim ex natura rei, aut ſaltem ratione ratiocinata ab ipſo diſtinctum. Hurtad. ſic arguit, conceptus entis præciſus a quocumque alio conceptu eſt verus, ergo veritas nihil addit ſupra ens, probatur aſſumptum, quia ille conceptus ſe ſolo eſt cognoſcibilis, immò in noſtra ſententia prius ratione cognoſcitur, quàm

veritas, 2. Sic arguit Arriag. nam ſi veritas accipitur pro cognoſcibilitate rei, ſicuti eſt, ens quantumcumque præciſum eſt cognoſcibile, nec poteſt ita præſcindi, ut nequeat cognoſci, ergo nequit præſcindi à vero, quod ſi veritas, accipiatur pro negatione entis apparentis, & ficti, pariter, ens quantumcumque præciſum eſt ens nec fictum, nec apparens, ergo verum abſque ullo addito 3. Arguit Suarez nulla res intelligitur eſſe vera per modum ſuperadditum, ſed per ſuam entitatem, quia ſi omnis modus ab ea ſeparetur, adhuc eſt vera per ſuam quidditatem; & entitatem, quia ſua entitate contradiſtinguitur immediatè ab ente apparente, & ficto, quæ ratio probat etiam ens, & verum, nec ratione ratiocinata diſtingui, quia ſi ens concipiatur ab omni modo diſtinctum; remanet ens verè intelligibile, ac proindè verum ens, & non fictum. Quartò urget Averſa, ſi veritas eſt perfectio ſuperaddita enti, eſſet utique eſſentialiter ens, nec poſſet præſcindi ab eſſentiali ratione entis, alioquin ubi præſcinditur, non eſſet poſitivum quid, & reale, igitur non eſt paſſio adæquato entis, ſed potius genus quoddam entis. Demum urget Paſqualig. quia ſi veritas ponitur præfato modo ab ente diſtincta; poterit ens præciſè conſiderari abſque hac perfectione, & ut ſic poteſt eſſe obiectum intellectus, & cum ipſo commenſurari, non eſt autem obiectum intellectus, niſi ſub ratione veri, ergo eſſet verum abſque veritate; poteſt etiam è contra veritas conſiderari, ut ab ente præciſa, & adhuc tali pacto eſſet quid reale, alioquin non eſſet paſſio realis entis, ſi autem eſt quid reale, jam involvit rationem entis, a quo habetur omnis realitas, quod eſt contra ſuppoſitum, ſupponebatur enim ab ente præciſa.

150 Reſp. hæc argumenta, quæ in idem ferè recidunt, poſſe in Adverſarios retorqueri præſcindentes inter ens, & verum, aut ex parte obiecti per conceptus inadæquatos per modum impliciti, & expliciti, aut ex parte actus, ſicut de unitate fecimus ſupra num. 86. ſi enim ens, & verum differunt ſolùm per modum expliciti, & impliciti, poſtulo, quomodo ens ſub præciſa ratione entis conſideratum ſecundùm ſuum conceptum inadæquatum implicitum ſe habeat in ordine ad verum, nam ſi ſecundum talem conceptum eſt intelligibile, iam citra conceptum explicitum veritatis erit verum; quod ſi dicatur eſſe verum implicitè, non explicitè, ſic nos quoque dicemus ens antecedenter ad ſuam paſſionem, quæ eſt veritas, eſſet dumtaxat materialiter, & fundamentaliter verum, non formaliter, nec nos cum majori licentia loquemur, quam faciant ipſi. Quod ſi rurſus dicatur inter ens, & verum præſcindi tantùm poſſe ex parte actus, quatenus idem obiectum prius apprehenditur in ordine ad ſe, ſub qua conſideratione dicitur ens, & poſterius in ordine ad cognitionem veram, ſub qua conſideratione dicitur verum. Non adhuc ſubterfugitur difficultas; quia cum priori modo apprehenditur objectum, jam dicam in eo ſtatu ſufficientem habere veritatem, quia eſt eo modo apprehenſibile, & intelligibile, & eſt ſufficiens objectum intellectus; conſtat ergo adducta argumenta aliquo modo urgere in omni ſententia, atque ideò ſolvi debent, ut alia ſimilia ſoluta fuerunt, tum diſput. 3. de paſſionibus entis in communi numer. 17. tum in hac diſput. numer. 86. loquendo de Unitate. Undè ad 1. ex Hurtad. negatur aſſumptum, nam conceptus quidditativus entis antecedenter ad qualitativum veritatis eſt tantùm materialiter, & fundamentaliter verus, non formaliter, & quamvis ens ſecundum talem conceptum ſit ſe ſolo cognoſcibile, non hinc ſequitur eſſe verum, vel cognoſci ſub ratione veri, quia in eo inſtanti eſt cognoſcibile dumtaxat ſecundum prædicata quidditativa, & eſſentialia, cum ſit ſtatus puriſſimæ quidditatis; & ſic etiam ipſemet Hurtad. ad hoc idem argumentum reſpondere tenetur, cum enim ipſe cum Suarez defendat ens conſtitui in ratione veri per ſuam equidem entitatem, ſed addita connotatione ad cognitionem veram, peto cum ens concipitur ſub præciſa ratione entis, abſque connotatione ad cognitionem veram, an talis conceptus ſit verus, nec ne; ſanè ipſemet Hurtad. in materia de unitate, cum ſtatuiſſet ens concipi in ratione unius per connotationem ad diviſionem, inquit poſteà quod ens non conceptum per ordinem ad diviſionem neque eſt formaliter unum, nec plura, ſed abſtrahit ab utroque, ſicut animal non conceptum per ordinem ad rugitum, & diſcurſum non eſt formaliter rationale, aut irrationale, ita diſcurrebat ipſe diſput. 4. Metaphyſic. §. 15. ſic igitur in propoſito, cum dicat ens conſtitui in ratione veri formaliter per connotationem, & ordinem ad cognitionem veram; ut conſequenter loquatur, fateri tenetur ens non conceptum ſub tali connotatione, ſed præciſè ſub ratione entis, non eſſe formaliter verum, vel falſum, ſed tantùm materialiter, & fundamentaliter, formaliter verò ab utroque abſtrahere.

151 Ad 2. ex Arriag. pariter dicitur, quod etiamſi veritas ponatur formaliter conſiſtere in cognoſcibilitate rei, ſicut eſt, adhuc ens ſecundum præciſum conceptum entis conſideratum non poſſe dici formaliter verum, vel cognoſci ſub ratione veri, quamvis enim tunc cognoſcatur, ſicuti eſt, in ſtatu ſuæ puræ quidditatis, tamen non cognoſcitur ſub ratione cognoſcibilis, ſicuti eſt, quod eſt cognoſci ſub ratione veri, quia hic eſt conceptus qualitativus entis, undè quando ens cognoſcitur ſecundum ſuum conceptum quidditativum, utique tunc verè cognoſcitur, nam tamen ſub ratione veri, quod eſt valdè notandum, ne fallacia committatur in arguendo, hoc verè cognoſcitur, ergo ſub ratione veri, quæ eſt fallacia manifeſta, poteſt enim Deus v. gr. ſub pluribus rationibus, & prædicatis verè cognoſci, & non ſub ratione veri. Si autem veritas explicetur per negationem entis apparentis, & ficti, tunc vel per ens apparens, & fictum intelligitur idem, quod non ens, & in hoc ſenſu cum hęc negatio immediatè tollatur per ipſam entitatem, concedendum eſt ens præciſè acceptum ſecundum ſuam entitatem non eſſe formaliter ens fictum, nec apparens, & in eodem ſenſu eſſe formaliter verum, ſed veritas hoc modo accepta non eſt paſſio entis, ſed potius ipſa rei entitas juxta dicta n. 143. Sed ſi per ens apparens, & fictum propriè intelligatur id, quod directè opponitur vero, quod eſt entis paſſio, tunc negandum eſt ens præciſè ſecundum ſuam entitatem acceptum formaliter ab ente ficto contradiſtingui, ſic enim conſideratum diſtinguitur ab eo tantùm fundamentaliter, quatenus entitas realis eſt neceſſarium fundamentum illius conformitatis, per quam diſtinguitur formaliter ab ente ficto, & apparenti juxta dicta numer. 149. Ad 3. ex Suarez tenetur & ipſe ad ſolutionem, quia nec ipſe res ſtatuit eſſe veras præciſè per ſuam entitatem, ſed etiam cum connotatione ad cognitionem, ſeu conceptum intellectus, cui talis entitas conformatur, undè præciſa tali connotatione ſi res intelligatur præciſè ſecundum ſuam entitatem, non percipitur, ut vera, vel ſub ratione veri formaliter, alioquin talis connotatio neceſſaria non eſſet, ſed tantum materialiter, & fundamentaliter; ſic inquam ipſe reſpondere tenetur, & ſic etiam nos reſpondemus rem quamcumque per ſuam præciſè entitatem eſſe veram fundamentaliter, & radicaliter, non formaliter, cum autem dicebat rem immediatè per ſuam entitatem ab ente ficto & apparente diſtingui, conſtat quid dicendum ex proximè dictis ad argumentum Arriag. Ad 4. ex Averſ. negatur aſſumptum, quod veritas includat eſſentialiter ens, includit enim tantùm identicè, & realiter, & hoc pacto eſt quid poſitivum, & reale, ut frequenter dictum eſt. Ad ultim. ex Paſqualig. falſum eſt ens eſſe objectum intellectus ſub ratione veri, cum potius ſit objectum ejus ſub ratione ipſa entis, ut dictum eſt diſput. 6. de Anim. quæſt. 6. art. 1. num. 145. & ſupra diſput. 4. num. 17. & veritas, quamvis præſcindat formaliter à ratione entis, non tamen realiter, ac identicè, undè licèt non participet realitatem entis per incluſionem formalem, eam tamen participat per realem identitatem ex dictis num. 147.

152 Poſtremò obiicitur probando veritatem eſſe formaliter relativam ſaltem tranſcendentaliter ex Averſ. cit. conformitas rerum non poteſt dici ratio ſimpliciter abſoluta, nam per ſe, & intrinſecè conforme eſt alicui conforme, & ſe habet ſicut ſimile, æquale, & aliæ ejuſmodi denominationes; nec dici poteſt eſſe ratio abſoluta, quæ explicetur per reſpectum, ſicut ſimilitudo non dicitur ratio abſoluta, & perfectio ſuperaddita ſubjecto, quæ explicetur per reſpectum, ſed eſt formaliter, ac eſſentialiter ipſa denominatio relativa. Eodem ferè modo arguit Poncius cit. quia quicquid probat aliquem reſpectum tranſcendentalem dari, probat etiam illum reſpectum eſſe tranſcendentalem; etſi non obſtante, quod illa formalitas non poſſet intelligi, niſi per modum reſpectus talis, adhuc tamen non eſſet reſpectus, eodem modo dici poſſet de quocumque reſpectu tali, quod non eſſet reſpectus, quamvis non poſſet intelligi, niſi per modum reſpectus. Tandem id probat Vulp. & alii Scotiſtæ auctoritate Scoti, qui 6. Metaphyſic. quæſt. 3. & 1. d. 3. quæſt. 3. E. & 4. d. 49. quæſt. 4. I. & quol. 18. lit. T. & alibi frequenter veritatem entis explicat ſemper per relationem.

Reſp. argumentum ſupponere falſum, nempe veritatem à parte rei in conformitate conſiſtere, quod ſi admitteretur, planè argumentum procederet, quia re vera conformitas eſt relatio; at falſum eſt veritatem ſecundum id, quod à parte rei importat, in conformitate conſiſtere, etiamſi à nobis per conformitatem aliquam explicari ſoleat, ſic enim abſtrahit à quacumque ratione tam abſoluta, quam relativa. Neque ſequitur eo ipſo, quod aliquid explicatur per modum reſpectus, eſſe re vera reſpectum, nam multas perfectiones in Deo explicamus per reſpectum, ut ſcientiam, omnipotentiam, &c. quę tamen à parte rei non ſunt reſpectus, ſed perfectiones abſolutæ, ut docet Scot. 1. d. 35. & 39. & multa explicare ſolemus per abſoluta, quæ à parte rei ſunt reſpectus, ut de bono, & malo, ſano, & pulchro docet idem Doctor quol. 18. lit. I. & ita procedimus in indaganda notitia rerum occultarum; quando autem res eſt manifeſta, & ſenſui ſubjecta, ut eſt ſimilitudo, æqualitas, & aliæ relationes, quæ aliquo pacto ſub ſenſu cadunt, tunc valet dicere, quod ſi definiuntur per reſpectum, hoc eſt, quia re vera reſpectum important a parte rei; Scotus vero cùm veritatem explicat per reſpectum, ſanè non loquitur de veritate ſecundum id, quod importat à parte rei, ſed ſecundum id, per quod ſolet à nobis explicari; facilior autem via, ac magis obvia ad explicandum veritatis conceptum eſt, ipſam explicare per reſpectum conformitatis, ut jam monſtrabimus art. ſeq.

ARTICULUS III.

Quomodo explicari debeat poſitivum, quod dicit veritas, per conformitatem.

153 Communior, atque commodior modus explicandi formalitatem veritatis, ut dictum eſt ab initio quæſtionis, eſt per relationem conformitatis; & quidẽ in hoc omnes ferè Philoſophi, ac

Metaphyſici convenire videntur, quòd veritas, qua ens, ut ſic, & quælibet alia res, quæ eſt intrinſecè vera, per aliquam relationem conformitatis deſignari debeat; & ratio deducitur ex ipſa veritate cognitionis, ſeu repræſentativa, quæ nobis manifeſtior eſt, ac magis obvia; hæc enim veritas, ut omnes concedunt, conſiſtit in conformitate, & adæquatione cum objecto, quod repræſentat, adeout ſi illud exprimit, ut eſt à parte rei, eſt vera cognitio, ſi non ita exprimit, ſed aliter, eſt falſa; cum ergo veritas in repręſentando in tali conformitate conſiſtat, hinc deducere licet, veritatem, ut ſic in communi, dicere conformitatem, & adæquationem, ut ſic; hæc eſt enim correſpondentia quæ ſervari debet inter rationem ſuperiorem, & inferiorem; ut quod dicit inferior in certo, ac determinato gradu, dicat ſuperior in gradu indeterminato, & abſtrahente; cum igitur veritas in eſſendo, & in repræſentando univocè conveniant in ratione veritatis, ut ſic, ut poſteà oſtendemus, conſequens eſt, ut ſicut veritas in communi per reſpectum conformitatis, ut ſic, explicatur, ita etiam veritas in eſſendo, ut quædam ejus ſpecies, per aliquam conformitatem explicari debeat, quemadmodum etiam explicatur veritas in repræſentando, quæ eſt altera ſpecies.

Quamvis, inquam, hic ſit frequentior modus explicandi veritatem, quæ eſt paſſio entis; variant tamen Doctores in hac conformitate aſſignanda; aliqui enim volunt, veritatem conſiſtere in conformitate rei ad ideæam, quam habet in mente divina, & ſic loquuntur Thomiſtę paſſim, qui proindè volunt etiam conſequenter veritatem, in rebus, vel attendi præciſè per ordinem ad intellectum divinum, in quo omnium rerum ideæ reſident, vel ſi in ordine ad intellectum quoque creatum, non niſi ſecundario, & per accidens; ita videre licet apud Thomiſtas citatos ab initio quæſtionis numer. 122. Alii dicunt veritatem conſiſtere potius in conformitate ad ſua principia intrinſeca conſtitutiva, itaut è ſolo titulo aliquid verum ſit, quia habet vera, & ſolida principia ejus, quod debet eſſe, ſic verbi gratia dicimus verum aurum, quod habet legitima auri principia, & aurum falſum, quod habet quidem auri ſimilitudinem, non tamen vera auri principia; ita Meuriſſe ibid. cit. qui ſubdit nomine principiorum non hìc ſemper intelligi debere principia verò conſtitutiva, tamquam partes, ſed uniuſcujuſque rei veram, ac ſolidam naturam, quæ fuit opinio Acerbi lib. 1. quæſt. peripat. quæſt. 11. pro qua etiam citat Niphum 6. Metaphyſ. diſp. 6. Alii frequentius ajunt conſiſtere veritatem in conformitate, quam ens quodlibet natum eſt ingerere in quemcumque intellectum de ſeipſo, ſive creatum, ſive increatum, quia ens reale eſt intelligibile à quocumque intellectu, & ideò aptum eſt conformari cuicumque ſeu apud omnem ſe manifeſtare, vel motivè, vel ſaltem terminativè, quale eſt à parte rei, quæ quidem relatio non ſit neceſſariò actualis, ſed aptitudinalis, adeout rem eſſe veram formaliter aliud non ſit, quam eſſe intelligibilem, ſicut eſt, à quocúmque intellectu, ut notavit Mairon. ex D. Th. 1. d. 3. qu. 2. propè finem, & hic eſt frequentior modus explicandi veritatem per conformitatem, quem paſſim ſequuntur Recentiores omnes Suarez Averſ. Arriag. Hurtadus, Ovvied. Smiſinch. & Scotus expreſsè docuit 6. Metaph. quæſt. 3. in corpore quæſiti, & 1. d. 3. q. 3. pro reſolutione.

154 Dico Primò veritatem, quæ eſt paſſio entis, non benè explicari per conformitatem ad divinas Ideas. Concluſio hec eſt contra Thomiſtas, & eſt Scoti 1. d. 3. q. 4. §. *circa* 4. *artic.* ubi veritatem, quæ eſt paſſio entis, diſtinguit à veritate accepta pro conformitate ad divinum exemplar, & probatur primò, quia veritas tranſcendens, quæ ponitur paſſio entis, debet omnibus, & ſingulis entibus convenire, cum in latitudine ipſum ens adæquet, ſed conformitas ad divinas Ideas non convenit omnibus entibus, ergo &c. Major patet, probatur minor, Deus enim non eſt verus, quia ſit conformis illis Ideis, cùm non habeat ſui ipſius Ideam, ſiquidem ex communi Theologorum non alia de cauſa ponuntur Ideæ in divina mente, niſi propter ſcientiam, & productionem aliarum rerum ad extra, unde Doctor 1. d. 35. quæſt. unic. §. *ad iſta*, Ideam deſcribit ex D. Auguſt. lib. 83. quæſt. 46. quod ſi ratio æterna in mente divina, ſecundùm quam aliquid eſt formabile ad extra, ut ſecundum propriam rationem ejus; cùm ergo Deus non ſit factibilis, & productibilis, conſequenter nullam ſui ipſius habet Ideam. Fonſec. oppoſitum defendens 4. Metaphyſic. cap. 2. qu. 7. ſec. 10. & duabus ſequent. inquit etiam ipſum primum ens dici verum per conformitatem ad rationem formalem primi entis exiſtentis in mente divina. Contra, quia etiamſi hoc totum concedatur, non ſequitur, veritatem conſiſtere generatim in conformitate ad divinas Ideas, ſed in coformitate rei, ut eſt in ſe, ad conceptum objectivum, ſed ad ſeipſam quatenus cognitam, aut ad conceptum formalem, ſeu ad actum cognitionis, quod cum noſtra coincidit opinione, ut poſteà explicabimus; Tum quia etiamſi in noſtra ſententia Idea pertineat ad conceptum rei objectivum, immò formaliter in tali conceptu objectivo conſiſtat, ut conſtat ex dictis diſput. 8. Phyſic. quæſt. 7. attamen non quilibet conceptus objectivus rei dicit poteſt Idea, ſed tantum illius rei, quæ eſt factibilis, & producibilis ad extrà, unde eſtò Deus in mente habeat conceptum ſui ipſius objectivum, hic tamen conceptus nequit dici Idea Dei, atque ideò eſtò divina veritas attenderetur pœnes conformitatem ad talem conceptum, non hinc ſequitur etiam ipſam conſiſtere in conformitate ad Ideam, qui eſt punctus, quem hic impugnare contendimus.

Paſqualig. autem eandem ſectatus opinionem diſput. 66. ſect. 3. ut oſtendat per conformitatem ad divinas Ideas bene explicari veritatem, quæ eſt paſſio entis, in univerſum, præmittit quamdam doctrinam, quam in priori tomo tradiderat, nimirum Deum non eſſe propriè ens, ſed ſuprà ens, & quid ſupereminentius, cùm ſit ipſummet eſſe per eſſentiam, nec ad eſſe inter Deum, & creaturam aliquam convenientiam in conceptu communi, ſive univocam, ſive analogam, & proinde primam, & univerſaliſſimam ratione entis, quod eſt propriè ens, & illud, quod habet ejus eſſentiam, reperiri in ſolis creaturis; ex quo tandem deducit, quod cum benè explicetur veritas entis creati per conformitatem, quam habet ſui ipſius in divina mente, conſequenter benè explicatur veritas, ut eſt paſſio entis adæquata in tota ſua latitudine, quia propriè loquendo ſola creatura eſt ens, Deus autem eſt ſuper ens, & ſic etiam ſupereminentem habet veritatem. Sed illam Paſqualig. Phantaſiam potius, quam opinionem, ex profeſſo impugnavit diſput. 2. quæſt. 2. & per totam illam diſp. ſatis probatum eſt inter Deum, & creaturam, nedum analogiam intercedere quoad conceptum entis, ſed etiam univocationem; & Deum propriiſſimè ens dici poſſe, & debere. Deinde quando etiam hoc totum gratis concederetur, nempe ſolam creaturam dici ens, & in ipſa ſola imbibi, & conſummari univerſaliſſimam rationem entis, non adhuc reſponſio Paſqualig. conſiſtere poteſt, quia mox oſtendam, nec etiam veritatem propriam entis creati, ut ſic, in conformitate ad divinas Ideas rectè reponi.

155 Hac de cauſa Blaſius à Concep. diſput. 22. Metaph. quæſt. 1. concl. 2. fatetur hoc Thomiſtarum aſſertum, nempe explicationem veritatis per conformitatem ad divinas Ideas, intelligi tantùm debere de veritate tranſcendentali creata; ſi enim ſermo ſit de veritate abſtrahente à creata, & increata, certum eſt, eam non poſſe conſiſtere in aliqua habitudine reali ad intellectum divinum, cùm veritas increata non poſſit referri realiter ad intellectum divinum, quippè quæ ab eo realiter non diſtinguatur; unde ſi conſideretur veritas ſub illa generali abſtractione, ratio, & natura ipſius erit conſtituenda formaliter atque primariò in ente, non quocumque modo conſiderato, ſed in ente, quatenus ens eſt aptum facere veram ſui æſtimationem in intellectu divino, & cum eo habere convenientiam, & conformationem, abſtrahendo ad hoc, quod talis conformitas induat reſpectum realem, vel rationis, in ente enim creato dicit reſpectum realem, rationis verò in ente increato. Hæc etiam ſolutio ex multis deficit capitibus, nam in primis eſt repugnantia in ipſis verbis, quia in ea concluſione ſecunda profitetur hic Auctor explicare rationem veritatis tranſcendentalis, quæ quidem, ut conſtat ex vi ipſius nominis tranſcendentiæ, convenit omnibus entibus, ſive creato, ſive increato; dum ergo explicat eam concluſionem intelligi debere de veritate creata, jam non debet intelligi de tranſcendentali, quia hæc dicit conceptum veritatis, ut ſic abſtrahendo à quocunq; gradu determinato veritatis, ſive creatæ, ſive increatæ; Deinde loquendo de veritate in ea generali abſtractione falsò conſtituitur ejus ratio in ente, quatenus eſt aptum facere veram ſui æſtimationem in intellectu divino, & cum eo habere conformationem abſtrahendo ab hoc, quod talis conformitas ſit reſpectus realis, vel rationis; tum quia jam generatim oſtendimus nu. 145. ens formaliter importari non poſſe per veritatem, quia ſubjectum non cadit in definitionem paſſionis, niſi ut additum ex 7. Metaph. Tum quia oſtendam poſtea conformitatem, in qua conſiſtit veritas, adæquatè ſumi debere in ordine ad quemcunq; intellectum, ſive creatum, ſive divinum. Tum quia facere veram æſtimationem ſui in intellectu pertinet ab objectum motivum illius, quatenus cauſat veram notitiam in eo ſui ipſius, ſed talem reſpectum factionis, & cauſalitatis non habent res creatæ in ordine ad intellectum divinum, cùm non ſint objecta motiva divini intellectus, ut Theologi docent tract. de divina ſcientia, ergo &c. Tum quia hic ipſe auctor ibid. concl. 1. ait, veritatem tranſcendentalem non poſſe formaliter conſiſtere in aliquo reſpectu rationis, quia cùm ſit proprietas entis realis, debet eſſe realis; valdè ergo inconſequenter loquitur, immò eſt ſibi contradictorius, dum in 2. concl. inquit veritatem increatum importare reſpectum rationis, & veritatem tranſcendentalem ſtatuit in conformitate præſcindente à reſpectu reali, & rationis; tum quia diſp. 2. q. 9. art. 2. n. 266. oſtenſum eſt, dari non poſſe conceptum præſcindentem à reſpectu reali, & rationis.

156 Secundò principaliter probatur nec etiam veritatem entis creati, ut ſic, benè conſtitui in prædicta conformitate ad divinas Ideas, per quod adhuc magis impugnantur allatæ reſponſiones, nam ſi veritas entis creati in tali conformitate conſiſtit, non poſſit quicquam cognoſci, ut verum, niſi cognoſceretur cõforme divinis Ideis ſed hoc eſt falſum, ergo &c. Major probatur, à Scot. 1. d. 3. q. 4. O ſi enim unaquæque res conſtituatur in eſſe vero per ordinem ad ipſas, tamquam per menſuram ſuæmet veritatis, non videtur aliquid cognoſci poſſe, niſi cum ordine ad ipſas, non enim relativum dignoſci poteſt ſine ordine ad ſuum terminum, probatur minor, quia divinæ ideæ ſunt nobis ignotæ, ut potè quæ latent in divina mente, & tamen hoc non obſtante optimè dignoſcimus res eſſe veras, unde aurifices diſtinctè & luculenter veritatem auri dignoſcunt, & argenti, etiam quoad certum gradum veritatis, puta ſi ſunt in ſupremo gradu, vel in vigeſimoquarto gradu, aut vigeſimoprimo, & tamen ignorant, an hæc conformia ſint divinis ideis, quarum etiam nomen ignorant; & ſanè aurum examinando ad lydium lapidem aurifices nil minus cogitant, quàm de divinis ideis.